

Vergaderjaar 2014–2015

34 000

Nota over de toestand van 's Rijks Financiën

Nr. 30

LIJST VAN VRAGEN EN ANTWOORDEN

Vastgesteld 23 september 2014

De vaste commissie voor Financiën heeft een aantal vragen voorgelegd aan de Minister van Financiën van over de Miljoenennota 2015 (Kamerstuk 34 000, nr. 1), over de internetbijlagen en over het «Bijlagenboek» (Kamerstuk 34 000, nr. 2).

De Minister heeft deze vragen beantwoord bij brief van 22 september 2014. Vragen en antwoorden zijn hierna afgedrukt.

De voorzitter van de commissie,
Duisenberg

De griffier van de commissie,
Berck

Vraag 1

Kunt u een overzicht geven van de beleidsdoorlichtingen die in 2014 en 2015 gestart of afgerond zijn? Kunt u ook aangeven of er beleidsdoorlichtingen vertraagd zijn? Zo ja, kunt u aangeven waarom deze vertraagd zijn? En wanneer komen deze alsnog naar de Kamer?

Vraag 2

Kunt u de overzichten uit de vorige vraag voortaan publiceren zodat de Kamer één compleet overzicht heeft?

Antwoord op vraag 1 en 2

De departementale begrotingen geven de actuele stand van de programmering van de beleidsdoorlichtingen. Hierin staat de meerjarenprogrammering van alle beleidsdoorlichtingen die jaarlijks aan uw Kamer aangeboden zullen worden. Hierin vindt u ook de beleidsdoorlichtingen die in 2014 afgerond zullen worden. Voor 2015 geeft de Miljoenennota in bijlage 6 het totaalbeeld van de beleidsdoorlichtingen die aan uw Kamer gezonden zullen worden.

Op Prinsjesdag heeft u van mij een brief ontvangen (Kamerstuk 31 308, nr. 6), waarin ik het stelsel van de beleidsdoorlichtingen toelicht. Deze brief geeft een volledig overzicht van de jaarlijkse planning van het aantal beleidsdoorlichtingen in de nieuwe departementale begrotingen en welke daarvan zijn uitgesteld ten opzichte van de vorige begroting. Deze brief biedt u de huidige stand van zaken. Verder heb ik met de vaste Kamercommissie voor Financiën op 18 juni jl. afgesproken (Kamerstuk 33 930 IX, nr. 7) dat zodra sprake is van vertraging ten opzichte van de planning, vakministers dit terstond en voorzien van een deugdelijke onderbouwing dienen te melden aan uw Kamer. Er zijn of worden inmiddels brieven gestuurd door de ministers van Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking, Defensie en Economische Zaken. In een bijlage van de Miljoenennota wordt een overzicht gegeven van de planning van de beleidsdoorlichtingen voor het komende jaar (voor MN2015 is dit bijlage 6). Deze is gebaseerd op de meerjarenprogrammeringen uit de departementale begrotingen. De vakministers zijn verantwoordelijk voor het realiseren van de planning. In het AO met de vaste Kamercommissie van Financiën is op 18 juni jl. daarom afgesproken dat uw Kamer terstond wordt geïnformeerd door de betreffende vakminister als een beleidsdoorlichting niet voor de jaargrens wordt aangeboden. Hiermee blijft uw Kamer steeds op de hoogte van de actuele stand van de voortgang van de beleidsdoorlichtingen.

Vraag 2

Kunt u de overzichten uit de vorige vraag voortaan publiceren zodat de Kamer één compleet overzicht heeft?

Antwoord op vraag 2

Zie vraag 1.

Vraag 3

Wordt de besparingsvariant van 20% toegepast op alle beleidsdoorlichtingen die de Tweede Kamer vanaf 1 januari 2015 zal ontvangen, dus ook op vertraagde beleidsdoorlichtingen? Zo nee, waarom niet?

Antwoord op vraag 3

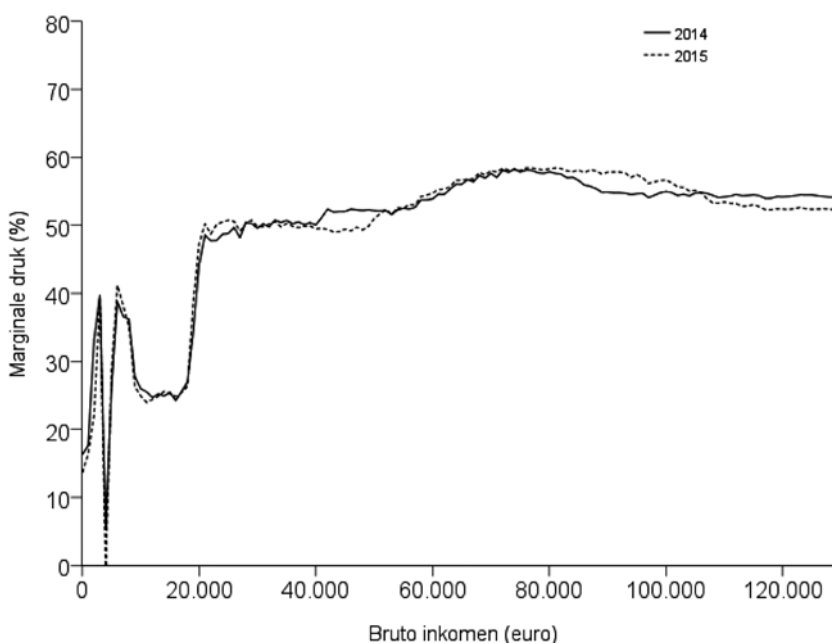
De besparingsvariant van 20 procent is opgenomen in de nieuwe Regeling Periodiek Evaluatieonderzoek (RPE). Deze treedt met ingang van 1 januari 2015 in werking. Beleidsdoorlichtingen die op dat moment gestart worden, moeten voldoen aan de dan geldende RPE. Voor beleidsdoorlichtingen die voor 1 januari 2015 zijn gestart, geldt deze verplichting nog niet, omdat op het moment van starten dit nog geen onderdeel van de geldende RPE was.

Vraag 4

Kunt u in een grafiek een weergave geven van de marginale druk voor inkomens van 0 tot 120.000 euro?

Antwoord vraag 4:

In onderstaande grafiek is de ontwikkeling in de gemiddelde marginale druk weergegeven voor werknemers met bruto inkomens van 0 tot 120.000 euro.

Vraag 5

Waarom wijken het EMU-saldo en de EMU-schuld in de Miljoenennota af van het EMU-saldo en de EMU-schuld in de MEV?

Antwoord op vraag 5

Het verschil tussen de raming van het EMU-saldo voor 2014 in de MEV en in de Miljoenennota 2015 kent een aantal oorzaken:

- Zorguitgaven: de raming van de zorguitgaven in de MEV is 0,8 miljard euro lager dan die in de Miljoenennota.
- Asielopvang en noodhulp: De extra middelen voor de opvang van asielzoekers en voor noodhulp staan op de begroting voor 2014, maar mogen ook later worden uitgegeven. In de Miljoenennota wordt uitgegaan van de begrotingscijfers. Het CPB veronderstelt dat 0,6 miljard euro van deze middelen later worden uitgegeven.

- Onderuitputting: Een deel van de beschikbare middelen voor 2014 wordt niet uitgegeven. Het CPB raamt deze zogenoemde onderuitputting 0,4 miljard euro hoger dan Financiën, waardoor de uitgaven in de MEV lager zijn.

De verschillen in de raming van de EMU-schuld (-0,1 procentpunt in 2014; 0,2 procentpunt in 2015) zijn, gezien de omvang van de EMU-schuld (70 procent bbp in 2015), dusdanig klein dat deze binnen de gebruikelijke onzekerheidsmarges vallen.

Vraag 6

Het kabinet verhoogt de eigen bijdrage voor door de gemeenten geleverde begeleiding en ondersteuning met de helft; wat betekent dit? Klopt het dat chronisch zieken met een inkomen tussen € 23.000 en € 50.000 er hierdoor netto € 200 tot € 1.600 op achteruit gaan?

Vraag 7

Kan het voorkomen dat inkomens boven het minimum volgend jaar huishoudelijke hulp zelf moeten betalen, en dat hierdoor het inkomensverlies kan oplopen tot € 4.000 netto / jaar?

Kunt u een overzicht geven van de koopkrachteffecten voor groepen met een bepaalde zorgvraag of arbeidsongeschiktheidsuitkering?

Antwoord op vraag 6 en 7

De eigen-bijdragesystematiek op grond van de Wmo 2015 wijzigt niet ten opzichte van systematiek op grond van de huidige Wmo dan wel de systematiek voor de huidige extramurale AWBZ-zorg die straks onder de verantwoordelijkheid van gemeenten valt. Wat wel conform het Regeerakkoord wijzigt, is dat de zogenoemde Wtcg-korting van 33 procent voor de eigen bijdragen van extramurale zorg per 2015 komt te vervallen. Omdat de hoogte van de eigen bijdrage voor extramurale zorg afhankelijk is van het inkomen, vermogen, de gezinssituatie en de leeftijd van een persoon, verschilt de omvang van het vervallen van de korting per persoon. Voor lage inkomens betekent dit dus relatief een minder groot effect. Ter illustratie; het landelijke gemaximeerde bedrag aan eigen bijdragen voor extramurale zorg per vier weken voor ongehuwden met een AOW-gerechtigde leeftijd en een inkomen van maximaal 120 procent van het relevante sociaal minimum betreft dit jaar € 19,- op grond van het Bijdragebesluit zorg en Besluit maatschappelijke ondersteuning. Bij een ongewijzigde situatie en ondersteuningsbehoefte betaalt deze groep per 2015 maximaal € 25,27 per vier weken exclusief jaarlijkse indexering. Hierbij wordt nog geen rekening gehouden met maatregelen die de gemeenten treffen om de effecten van het vervallen van de korting te mitigeren. Gemeenten kunnen besluiten om vanaf 2015 niet de maximaal mogelijke eigen bijdrage te vragen, maar een lagere eigen bijdrage. Het is voor gemeenten ook mogelijk om via het minimabeleid van het CAK voor een door de gemeente nader te bepalen inkomenscategorie de eigen bijdrage door het CAK kwijt te schelden.

Gemeenten bepalen of cliënten voor ondersteuning van de gemeente een eigen bijdrage verschuldigd zijn en de hoogte daarvan (met als maximum de kostprijs van de voorziening). In de koopkrachtberekeningen van het Nibud is geen rekening gehouden met ondersteuning vanuit de gemeente.

Het grootste negatieve effect in absolute zin is conform de berekeningen van het Nibud € 331 netto per maand voor huishoudens met een echtpaar 65+, een AOW uitkering en € 30.000 pensioen. In deze berekeningen wordt

ervan uitgegaan dat ondersteuning vanuit de gemeente in de vorm van een algemene voorziening – waarbij specifiek wordt bedoeld op huishoudelijke hulp in de vorm van een algemene voorziening – niet meer onder de Wmo valt en dat huishoudens de kosten van huishoudelijke verzorging in de vorm van een algemene voorziening in principe zelf moeten dragen. Gemeenten zijn op grond van de Wmo 2015 verplicht om burgers te ondersteunen in hun zelfredzaamheid en participatie. Als het nodig is, dan kan dit dus ook huishoudelijke hulp zijn. Dit kan in de vorm van een algemene voorziening dan wel in de vorm van een maatwerkvoorziening. Waar een algemene voorziening niet toereikend dient te gemeente te voorzien in een maatwerkvoorziening. Dit beperkt het hierboven geschetste effect.

Vraag 7

Kan het voorkomen dat inkomens boven het minimum volgend jaar huishoudelijke hulp zelf moeten betalen, en dat hierdoor het inkomensverlies kan oplopen tot € 4.000 netto / jaar?
Kunt u een overzicht geven van de koopkrachteffecten voor groepen met een bepaalde zorgvraag of arbeidsongeschiktheidsuitkering?

Antwoord op vraag 7

Zie vraag 6.

Vraag 8

Het saldo 2014 wordt geraamd op -2,9% BBP. Kunt u uiteenzetten hoe dit saldo verslechterd is ten opzichte van de -2,7% BBP zoals gerapporteerd in de VJN?

Antwoord op vraag 8

Het EMU-saldo 2014 is ten opzichte van de Voorjaarsnota met 0,2 procentpunt verslechterd. De mutatie heeft meerdere oorzaken en deze zijn weergegeven in de onderstaande tabel. Er is sprake van een noemer-effect omdat het bbp van 2014 nu hoger wordt geraamd dan ten tijde van de Voorjaarsnota 2014. Hierdoor verbetert het EMU-saldo uitgedrukt in een percentage van het bbp. De uitgaven aan de sociale zekerheid en de zorguitgaven vallen mee ten opzichte van de Voorjaarsnota. Daarentegen laten de aardgasbaten en de belasting- en premie-inkomsten tegenvallers zien. Per saldo wordt het EMU-saldo 2014 nu geraamd op -2,9 procent bbp.

EMU-saldo Voorjaarsnota	- 2,7%
noemereffect	0,1%
SZA	0,2%
Zorg	0,1%
aardgasbaten	- 0,2%
inkomsten	- 0,4%
EMU-saldo Miljoenennota 2015	- 2,9%

Vraag 9

Met welk percentage stijgt of daalt de belastingdruk op arbeid in 2014 en in 2015?

Antwoord op vraag 9

De belastingdruk op arbeid als percentage van het bbp stijgt met 0,9 procent in 2014 en daalt met 1,5 procent in 2015. De belastingdruk op arbeid is hierbij gedefinieerd als het totaal van de loon- en inkomstenbelasting, premies volksverzekeringen en de premies werknemersverzekeringen (inclusief zorgpremies).

Vraag 10

Welke hervormingen bedoelt u met «samen met verdergaande hervormingen»?

Antwoord op vraag 10

Hiermee wordt bedoeld dat hervormingen in eurolanden nodig blijven om structureel hogere groeicijfers te laten zien. Door de lage rente op staatsschuld bestaat het risico dat landen zich in slaap laten sussen, waardoor de urgentie vermindert om hervormingen voor de langere termijn door te voeren. Om die reden wil het kabinet de Europese groeiagenda verder vormgeven door landen betere prikkels te geven om verdere hervormingen door te voeren, zoals beschreven in paragraaf 2.2.4 van de Miljoenennota. Voorbeelden van hervormingen zijn verlaging van de lastendruk op arbeid, hervorming van arbeids- en productmarkten en het terugdringen van het aantal gereguleerde beroepen.

Vraag 11

Wat is er concreet bereikt met betrekking tot het aanpakken van de hoge werkloosheid?

Antwoord op vraag 11

De aanpak van de werkloosheid heeft de absolute prioriteit van dit kabinet. Naast het stimuleren van het groeipotentieel van de Nederlandse economie, neemt het kabinet een reeks maatregelen gericht op verschillende groepen in de samenleving. Het is niet mogelijk een kwantitatief beeld te geven van het effect dat deze maatregelen hebben gehad op de werkloosheid. Wel kan voor een aantal maatregelen nader worden geschetst hoeveel mensen hiermee zijn bereikt.

Tot nu toe worden in totaal al 185.000 mensen geholpen met de sectorplannen die in de eerste van de drie tranches sectorplannen zijn goedgekeurd. Op basis van de tot nu toe goedgekeurde plannen komen er 5.835 extra leerbanen bij in de sectoren Bouw, Procesindustrie, Schilders & Afbouw en Transport & Logistiek. Ook in de overige ingediende plannen uit de eerste tranche is veel aandacht voor de aanpak van jeugdwerkloosheid.

Dankzij een forse inspanning van onderwijsinstellingen en gemeenten is het aantal voortijdige schooluitvallers sinds 2002 gedaald van 71.000 naar 27.950 in 2013. Dit verlaagt het risico op langdurige werkloosheid onder jongeren. Met het actieplan 55+ zijn inmiddels 19.102 mensen ingestroomd in netwerktrainingen en ontvangen begeleiding.

Vraag 12

Kan in absolute bedragen worden aangegeven welke invloed de verhoging van de eerste tariefschijf gemiddeld heeft op de koopkracht van de standaardhuishoudens zoals vermeld in bijlage 12 van de MEV?

Vraag 13

Kan in absolute bedragen worden aangegeven welke invloed het afschaffen van de MKOB gemiddeld heeft op de koopkracht van de standaardhuishoudens zoals vermeld in bijlage 12 van de MEV?

Vraag 15

Kan in absolute bedragen worden aangegeven welke invloed de snellere afbouw van de zorgtoeslag gemiddeld heeft op de koopkracht van de standaardhuishoudens zoals vermeld in bijlage 12 van de MEV?

Vraag 16

Kan in absolute bedragen worden aangegeven welke invloed het niet indexeren van de kinderbijslag en het kindgebonden budget gemiddeld heeft op de koopkracht van de standaardhuishoudens zoals vermeld in bijlage 12 van de MEV?

Vraag 17

Kan in absolute bedragen worden aangegeven welke invloed het vervallen van de eenmalige uitkering via gemeenten voor minima gemiddeld heeft op de koopkracht van de standaardhuishoudens zoals vermeld in bijlage 12 van de MEV?

Vraag 18

Kan in absolute bedragen worden aangegeven welke invloed de verlaging van de inkomenscompensatie gemiddeld heeft op de koopkracht van de standaardhuishoudens zoals vermeld in bijlage 12 van de MEV?

Vraag 19

Kan in absolute bedragen worden aangegeven welke invloed het afschaffen van de werkbonus gemiddeld heeft op de koopkracht van de standaardhuishoudens zoals vermeld in bijlage 12 van de MEV?

Vraag 20

Kan in absolute bedragen worden aangegeven welke invloed de verdere afbouw van de dubbele heffingskorting in het referentieminimumloon gemiddeld heeft op de koopkracht van de standaardhuishoudens zoals vermeld in bijlage 12 van de MEV?

Antwoord op de vraag 12, 13, 15, 16, 17, 18, 19 en 20

Onderstaande tabel laat de effecten in euro's zien van verschillende gevraagde maatregelen voor 2015 op het generiek koopkrachtbeeld in de vorm van achttien standaard voorbeeldhuishoudens. Het betreft hier enkele betrekkelijk kleine maatregelen met een negatief effect op de koopkracht. Er is niet gevraagd naar maatregelen met een positief effect op de koopkracht zoals de verhoging van de arbeidskorting met ruim 100 euro, de verhoging van de algemene heffingskorting met 100 euro en de intensivering van het eerste en tweede kindbedrag van het kindgebonden budget met respectievelijk 15 euro en 255 euro. Ook ligt de loonontwikkeling hoger dan de inflatie wat een positief effect heeft op de koopkracht van alle huishoudens. Vandaar dat ondanks de negatieve effecten van de maatregelen in onderstaande tabel de meeste huishoudens volgend jaar meer te besteden hebben.

Het afschaffen van de MKOB en de introductie van de nieuwe Regeling Inkomensondersteuning Ouderen heeft alleen koopkrachteffecten voor mensen met een onvolledige AOW-opbouw. Er treedt daarom geen koopkrachteffect op bij de 18 voorbeeldhuishoudens, omdat daarin van een volledige AOW-opbouw wordt uitgegaan. Ook treedt geen effect op door het vervallen van de werkbonus voor nieuwe instroom. Bestaande gevallen behouden hun werkbonus. De «inkomenscompensatie» is niet bekend, en daarom ook niet in de tabel opgenomen.

Koopkrachtcijfers in euro's

<i>Actieven:</i>	verhoging TES	afschaffen MKOB (en intro- ductie RIO)	steiler afbouwen zorg toeslag	niet indexeren WKB en AKW	afschaffen eenmalige tegenoet Koning	Verval en werk bonus	verdere afbouw dubbele AHK in ref minloon
Alleenverdiener met kinderen							
modaal	- 50	0	- 500	- 38	0	0	0
2 x modaal	- 50	0	0	- 20	0	0	0
Tweeverdieners							
modaal + ½ x modaal met kinderen	- 93	0	0	- 20	0	0	0
2 x modaal + ½ x modaal met kinderen	- 93	0	0	- 20	0	0	0
modaal + modaal zonder kinderen	- 99	0	0	0	0	0	0
2 x modaal + modaal zonder kinderen	- 99	0	0	0	0	0	0
Alleenstaande							
minimumloon	- 48	0	0	0	0	0	0
modaal	- 50	0	0	0	0	0	0
2 x modaal	- 50	0	0	0	0	0	0
Alleenstaande ouder							
minimumloon	- 48	0	0	- 38	0	0	0
modaal	- 50	0	0	- 38	0	0	0
<i>Inactieven:</i>							
Sociale minima							
paar met kinderen	- 49	0	0	- 38	- 100	0	- 55
alleenstaande	- 34	0	0	0	- 70	0	- 39
alleenstaande ouder	- 34	0	0	- 38	- 90	0	- 39
AOW (alleenstaand)							
(alleen) AOW	- 34	0	0	0	- 70	0	0
AOW +10000	- 47	0	- 204	0	0	0	0
AOW (paar)							
(alleen) AOW	- 13	0	- 7	0	- 100	0	0
AOW +10000	- 53	0	- 436	0	0	0	0

Vraag 13

Kan in absolute bedragen worden aangegeven welke invloed het afschaffen van de MKOB gemiddeld heeft op de koopkracht van de standaardhuishoudens zoals vermeld in bijlage 12 van de MEV?

Antwoord op vraag 13

Zie vraag 12.

Vraag 14:

Wordt de koopkracht geraakt als gevolg van het afschaffen van de ouderentoeslag in box 3 per 2016?

Antwoord vraag 14:

Als onderdeel van het pakket aan maatregelen dat noodzakelijk is om het budgettair tekort van afstel van de huishoudentoeslag op te lossen wordt de ouderentoeslag in box 3 afgeschaft. Hierdoor worden oudere belastingplichtigen voor wat betreft het heffingvrije vermogen in box 3 in een gelijke positie gebracht als overige belastingplichtigen. Dit levert een besparing op van € 190 miljoen. De maatregel raakt de koopkracht van vermogende ouderen. Ouderen zonder vermogen ervaren geen effect van de maatregel. Het exacte koopkrachteffect hangt af van de omvang van het vermogen, het inkomen en het gebruik van andere regelingen.

Vraag 15

Kan in absolute bedragen worden aangegeven welke invloed de snellere afbouw van de zorgtoeslag gemiddeld heeft op de koopkracht van de standaardhuishoudens zoals vermeld in bijlage 12 van de MEV?

Antwoord op vraag 15

Zie vraag 12.

Vraag 16

Kan in absolute bedragen worden aangegeven welke invloed het niet indexeren van de kinderbijslag en het kindgebonden budget gemiddeld heeft op de koopkracht van de standaardhuishoudens zoals vermeld in bijlage 12 van de MEV?

Antwoord op vraag 16

Zie vraag 12.

Vraag 17

Kan in absolute bedragen worden aangegeven welke invloed het vervallen van de eenmalige uitkering via gemeenten voor minima gemiddeld heeft op de koopkracht van de standaardhuishoudens zoals vermeld in bijlage 12 van de MEV?

Antwoord op vraag 17

Zie vraag 12.

Vraag 18

Kan in absolute bedragen worden aangegeven welke invloed de verlaging van de inkomenscompensatie gemiddeld heeft op de koopkracht van de standaardhuishoudens zoals vermeld in bijlage 12 van de MEV?

Antwoord op vraag 18

Zie vraag 12.

Vraag 19

Kan in absolute bedragen worden aangegeven welke invloed het afschaffen van de werkbonus gemiddeld heeft op de koopkracht van de standaardhuishoudens zoals vermeld in bijlage 12 van de MEV?

Antwoord op vraag 19

Zie vraag 12.

Vraag 20

Kan in absolute bedragen worden aangegeven welke invloed de verdere afbouw van de dubbele heffingskorting in het referentieminimumloon gemiddeld heeft op de koopkracht van de standaardhuishoudens zoals vermeld in bijlage 12 van de MEV?

Antwoord op vraag 20

Zie vraag 12.

Vraag 21

Op grond waarvan zet het kabinet in figuur 1.2.1 de Bankenunie tussen «Eerste Kamer» en «uitvoering» in? Welke noodzakelijke wetsvoorstellen hebben Tweede en Eerste Kamer dan al gepasseerd? Hoe beoordeelt het kabinet in dit licht dat het intergouvernamenteel verdrag voor het Single Resolution Fund nog niet is afgerond en evenmin bij de Staten-Generaal ter ratificatie is voorgelegd?

Antwoord op vraag 21

Zoals in Box 1.4.2 van de miljoenennota staat weergegeven bestaat de bankenunie uit een aantal onderdelen. Ter implementatie van die onderdelen in nationale wetgeving zijn op dit moment twee wetsvoorstellen in voorbereiding.

Ten eerste gaat het om het wetsvoorstel waarin uitvoering wordt gegeven aan de verordening inzake het zogenoemde Gemeenschappelijk Toezichtsmechanisme (*Single Supervisory Mechanism, SSM*). Met de start van het SSM zal één toezichthouder, de Europese Centrale Bank (ECB), het (directe) prudentiële toezicht op de grootste banken in de Europese bankenunie overnemen van de nationale toezichthouders. Dit wetsvoorstel is onlangs voor advies aan de Raad van State gestuurd en zal naar verwachting in het najaar bij uw Kamer worden ingediend.

Daarnaast is een wetsvoorstel in voorbereiding waarin de richtlijn voor herstel- en afwikkeling van banken (*Bank Recovery and Resolution Directive, BRRD*) wordt geïmplementeerd en waarin uitvoering wordt gegeven aan de verordening inzake het Gemeenschappelijk Afwikkelingsmechanisme (*Single Resolution Mechanism, SRM*). Dit wetsvoorstel zal naar verwachting in het najaar voor advies aan de Raad van State worden voorgelegd en begin volgend jaar bij uw Kamer worden ingediend.

Verder is in mei van dit jaar de zogeheten intergovernmental agreement (IGA) ondertekend. Dit intergouvernamentele verdrag regelt de afdracht van contributies door de verdragspartijen aan het Europese Resolutiefonds en de wijze van gebruik van het fonds. De verwachting is dat de wetgeving ter goedkeuring van de IGA dit najaar voor advies aan de Raad van State wordt voorgelegd en begin volgend jaar bij uw Kamer wordt ingediend.

Gezien bovenstaande dient in figuur 1.2.1. de Bankenunie tussen «Kabinet» en «Tweede Kamer» te staan in plaats van tussen «Eerste Kamer» en «uitvoering».

Vraag 22

Welke Europese landen zijn kwetsbaar voor het ruime monetair beleid van de verschillende centrale banken en lopen risico als gevolg van de afbouw van steunaankopen door de Federal Reserve?

Antwoord op vraag 22

De vermindering van steunaankopen door de Federal Reserve (de Amerikaanse Centrale Bank) is al vanaf december vorig jaar gaande. Deze vermindering heeft vooralsnog geen zichtbaar effect op Europese economieën gehad. In opkomende markten die zich kenmerkten door een te ruime macro-economische beleidsmix, beperkte buffers en uitstel van noodzakelijke structurele hervormingen was wel tijdelijk sprake van een uitstroom van kapitaal.

Een volgende stap in de normalisering van het monetaire beleid in de VS is mogelijk een verhoging van de beleidsrente. Hierdoor kan het voor investeerders aantrekkelijker worden om hun vermogen in de VS onder te brengen. Een gezond investeringsklimaat is dan van belang om tegen dergelijke ontwikkelingen bestand te zijn. Dit vergt gezonde overheidsfinanciën en een concurrerende economie. Het is daarom belangrijk dat landen – zowel opkomende economieën als Europese landen – vasthouden aan de agenda van budgettair herstel en structurele hervormingen. Hervormingen die economieën concurrerder maken en daarmee aantrekkelijke mogelijkheden voor buitenlandse investeerders bieden kunnen risico's als gevolg van monetaire verkrapting in de VS tegengaan.

Vraag 23

Kunnen de effecten van de genoemde brug-WW als lastenverlichting voor de werkgever kwantitatief worden onderbouwd?

Antwoord op vraag 23

De brug-WW is een tijdelijke maatregel die WW inzet tijdens de scholingsuren bij een van-werk-naar-werk traject naar *een ander beroep en werkgever* waar banengroei is.

Voor de individuele werkgever kan de lastenverlichting fors zijn. Het aannemen van een werknemer die nog een intensieve scholing nodig heeft om productief te kunnen zijn, kan voor een werkgever flinke kosten met zich meebrengen. Naast de kosten van de scholing, is de werknemer immers voor scholingsuren niet inzetbaar in het productieproces. Door deze uren te financieren uit de WW wordt de werkgever in deze kosten tegemoet gekomen. Ook de scholingskosten komen onder voorwaarden in aanmerking voor cofinanciering.

Vraag 24

In de Miljoenennota 2014 was de opbrengst van de accijns van minerale oliën, anders dan lichte olie, begroot op € 4.190 mln., en in de voorjaarsnota op € 4.000. De miljoenennota 2015 meldt een vermoedelijke opbrengst € 3.825 mln. Kunt u dit verschil verklaren en onderbouwen?

Antwoord op vraag 24

Zoals in de antwoorden op Kamervragen over de Voorjaarsnota 2014 (Kamerstuk 33 940, nr. 2, antwoord op vraag 43) is aangegeven bedraagt

de raming in de Miljoenennota 2014 van de accijns van minerale oliën, anders dan lichte olie 4,0 miljard euro en bij Voorjaarsnota 3,9 miljard euro.

Tussen Miljoenennota 2014 en Miljoenennota 2015 is zowel de raming van de opbrengst van de accijns op lichte olie als de accijns van minerale oliën, anders dan lichte olie, neerwaarts bijgesteld. De ontwikkelingen van de accijnsinkomsten moeten worden gezien in het licht van het afnemende brandstofverbruik in Nederland. Het dalende verbruik is toe te schrijven aan een steeds zuiniger wagenpark, minder verreden kilometers¹ mede als gevolg van de economische crisis en overheidsmaatregelen als het fiscaal stimuleren van zuinige auto's. Met name het verbruik van LPG in Nederland vertoont al enige jaren een dalende trend. Dit hangt samen met de daling van het aantal auto's dat op LPG rijdt. Al sinds begin 2010 is het aantal auto's dat op LPG rijdt met gemiddeld 8 procent per jaar gedaald. In 2014 zet deze daling versterkt door. De accijnsverhoging per 1 januari 2014 speelt hierin ongetwijfeld een rol. Daarnaast hebben waarschijnlijk veel autobezitters de LPG-installatie uit hun oldtimer laten verwijderen vanwege de versoering van de vrijstelling van de MRB voor oldtimers per 1 januari 2014, wat mede bijdraagt aan de daling van de LPG-verkoop in 2014.

Dat het afnemende brandstofverbruik niet een specifiek Nederlands fenomeen is blijkt ook uit Belgische afzetcijfers. Volgens de Belgische Petroleum Federatie is ook in België het verbruik van motorbrandstoffen tussen 2011 en 2013 fors gedaald: te weten met 6,7 procent, waarbij het verbruik van diesel nog sterker is gedaald met 7,0 procent.

Vraag 25

Wat betekent het aflopen van de nullijn voor de koopkracht van ambtenaren? Wanneer worden er afspraken gemaakt over de loonsverhoging van rijksambtenaren in 2015?

Antwoord op vraag 25

Het kabinet heeft in 2015 ruimte vrijgemaakt voor loonstijging ambtenaren. Daardoor kunnen in CAO-overleg afspraken gemaakt worden over o.a. contractloonstijging. Overigens kan de koopkracht ook toenemen door bv daling van pensioenpremies. In 2014 hebben ambtenaren ondanks een contractloonstijging van nul toch een verbetering van de koopkracht van ca. 2 procent gekend. De onderhandelingen voor rijksambtenaren (sector «Rijk») zullen naar verwachting dit najaar starten.

Vraag 26

Wat is de brug-WW?

Antwoord op vraag 26

De brug-WW is een tijdelijke maatregel in aanvulling op de mogelijkheden die de derde tranche van de sectorplannen biedt om bemiddeling en scholing te bevorderen. De brug-WW is erop gericht om mensen van-werk-naar-werk te begeleiden. Mensen gaan direct aan de slag bij een nieuwe werkgever. Daarmee wordt voorkomen dat mensen eerst in de WW belanden voordat overgegaan wordt tot scholing en het zoeken naar een nieuwe werkgever. Bij een transitie van een beroep met dalende arbeidskansen naar een beroep met banengroei met noodzakelijke scholing, wordt gedurende de scholing een WW-uitkering verstrekt voor

¹ CBS, De Nederlandse Economie 2013, Voorburg/Heerlen, september 2014.

de uren van de scholing. Voor de uren dat men werkt, ontvangt men salaris. De brug-WW drukt daarmee de transitiekosten voor de nieuwe werkgever en kan daardoor gezien worden als lastenverlichting voor de werkgever.

Vraag 27

Hoeveel betekent de verhoging van het kindgebonden budget in absolute bedragen voor gezinnen?

Antwoord op vraag 27

De verhoging van het kindgebonden budget is tweeledig. In eerste instantie wordt het kindgebonden budget verhoogd middels de hervorming kindregelingen. Deze hervorming verhoogt het eerste en tweede kindbedrag met respectievelijk 15 euro en 255 euro. Daarnaast wordt er een kop voor de alleenstaande ouder geïntroduceerd van 2.800 euro.

Om het koopkrachtbeeld voor 2015 evenwichtig te maken is het kindgebonden budget verder geïntensiveerd door het afbouwpercentage van het kindgebonden budget te verlagen naar 6,75% en de alleenstaande ouderkop te verhogen naar 3.050 euro.

Naast een verhoging van het kindgebonden budget, vindt bij de hervorming van de kindregelingen ook een versobering plaats door middel van een verlaging van de inkomensgrens in het kindgebonden budget. Zodoende worden de middelen meer gericht op de laagste inkomensgroepen. Het precieze recht op het kindgebonden budget is afhankelijk van de specifieke situatie, zoals type huishouden, aantal kinderen en het inkomen. Een werkende alleenstaande ouder op het minimumloon met twee kinderen ontvangt in 2015 3.320 euro meer kindgebonden budget dan in 2014.

Vraag 28

Wat is de actuele raming van de groei van de zorguitgaven op middellange en lange termijn, na implementatie van de maatregelen van het huidige kabinet?

Antwoord op vraag 28

De actuele raming van het kabinet van de (netto) zorguitgaven tot en met het jaar 2019 ziet er als volgt uit:

(in miljoenen euro)	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Netto uitgaven Budgettair Kader Zorg (BKZ)	66.372	66.391	68.510	69.930	73.011	76.353

Voor de resterende kabinetsperiode geldt, na implementatie van de maatregelen van het kabinet, een gemiddelde jaarlijkse groei van het BKZ van 1,3%. Voor de jaren 2018 en 2019 is gebruik gemaakt van een technische extrapolatie volgens het door het CPB bij de MLT geraamde groeipad, waarin de kabinetsmaatregelen nog niet waren opgenomen. Daarom valt de technisch veronderstelde groei in 2018 en 2019 aanzienlijk hoger uit en komt de groei voor de periode 2014–2019 uit op 2,4%.

Voor de lange termijn (2019 tot 2030) raamt het CPB in de publicatie *Toekomst voor de zorg* de gemiddelde jaarlijkse groei van de nominale zorguitgaven op 3,7%. Daarin wordt eveneens geen rekening gehouden

met de recente groeiverlangende maatregelen in de curatieve en de langdurige zorg.

Vraag 29

Welke maatregelen treft het kabinet voor huishoudens die al problematische schulden hebben?

Antwoord op vraag 29

De daling van de huizenprijzen heeft ertoe geleid dat momenteel ongeveer 1,1 miljoen huishoudens een huis hebben dat «onder water» staat². Voor deze huishoudens is de schuld groter dan de waarde van de eigen woning. Dit komt neer op 30 procent van de huishoudens met een koopwoning waar de lening groter is dan de waarde van het huis. De onderwaarde wordt een restschuld op het moment dat het huis wordt verkocht, dan hoeft de restschuld pas te worden geheerfinancierd.

Het Kabinet heeft de afgelopen jaren verschillende stappen genomen om de groep huishoudens die onderwater staan te ondersteunen:

- Er is de mogelijkheid gecreëerd om restschulden bij bestaande NHG hypotheke onder voorwaarden mee te financieren bij nieuwe NHG hypotheke.
- De rente over restschulden is sinds 29 oktober 2012 tot en met 2017 voor een periode van 15 jaar aftrekbaar. Eerder was de periode 10 jaar, het Kabinet heeft er deze zomer voor gekozen de periode te verlengen tot 15 jaar.

Met deze maatregelen komt het Kabinet tegemoet aan de zorg ten aanzien van de restschulden bij verkoop van huizen.

De Staatssecretaris van SZW stuurt in het najaar samen met de Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie en de Staatssecretaris van Financiën en de Minister van Economische Zaken een brief naar de Tweede Kamer over de maatregelen schuldenbeleid. In deze brief zal per instrument aangegeven worden wat de stand van zaken is en wanneer welke vervolgstappen volgen.

Zoals vermeld in de begroting 2015 van SZW (Kamerstuk 34 000 XV, nrs 1 en 2) vindt het Kabinet het van belang dat de armoede en schuld voorkomen en bestreden wordt. De gemeenten hebben hierbij een belangrijke taak. Het Kabinet heeft hiervoor in 2015 € 100 miljoen extra beschikbaar gesteld waarvan € 90 miljoen naar gemeenten gaat. Hierdoor zijn gemeenten in staat om hun armoede- en schuldenbeleid te intensiveren, met name aandacht te geven aan kinderen die onvoldoende kunnen meedoen en de preventieve aanpak te versterken. Daarnaast is het van belang om de effectiviteit van de gemeentelijke schuldhulpverlening en het vakmanschap bij gemeenten te vergroten. Daarom wordt in 2015 begonnen met de evaluatie van de wet gemeentelijke schuldhulpverlening. Ook kunnen maatschappelijke organisaties een belangrijke aanvullende rol vervullen. Medio 2014 is een subsidieregeling ter stimulering van een effectieve armoede- en schuldenaanpak van kracht geworden. Net als in 2014 kunnen maatschappelijke organisaties in 2015 projecten indienen die bijdragen aan het tegengaan van armoede- en schuldenproblematiek. Verder stelt het kabinet extra geld beschikbaar voor de Sportimpuls en ontvangt een aantal organisaties, die zich specifiek richten op kinderen in armoede, subsidies. Ook gaat een deel van het geld naar Caribisch Nederland.

In 2015 wordt gestart met de uitvoering van het Europees Fonds voor Meest Behoeftigen, dat de sociale inclusie van ouderen met een laag besteedbaar inkomen stimuleert.

² Miljoenennota 2015

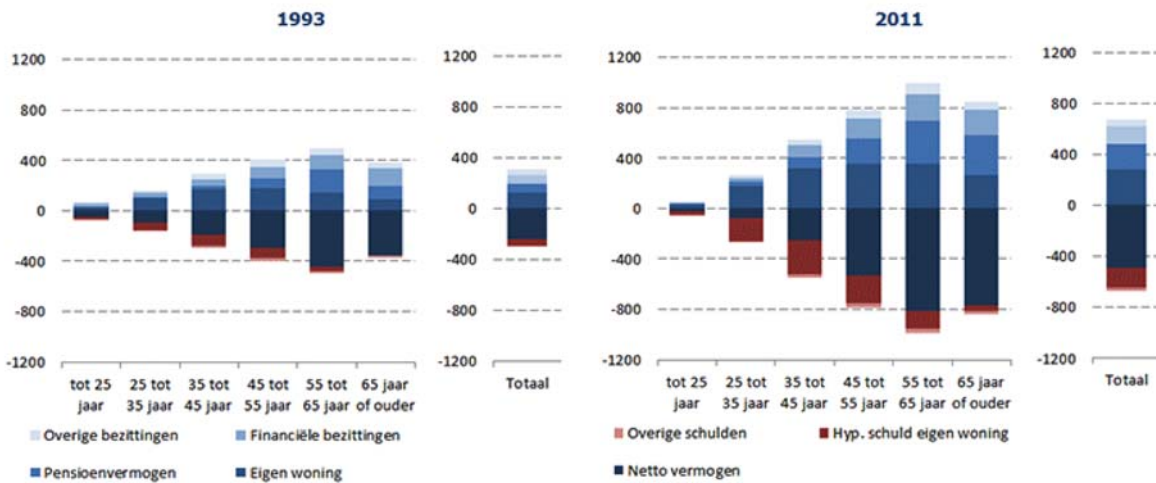
Vraag 30

Kunt u figuur 1.4.2 voor de jaren 1993 en 2013 uitsplitsen naar leeftijdscategorieën?

Antwoord vraag 30:

Het is niet eenvoudig om figuur 1.4.2. uit te splitsen naar leeftijdscategorieën. DNB heeft in 2012 een inschatting gemaakt voor de jaren 1993 en 2011. Zie onderstaand figuur vanuit DNB bulletin «De vermogens van jong en oud» van 25 oktober 2012 (<http://www.dnb.nl/nieuws/nieuwsoverzicht-en-archief/dnbulletin-2012/dnb280015.jsp>). Hierin wordt de balans van huishoudens weergegeven in termen van het bruto huishoudinkomen.

Figuur 2. Gemiddelde balans van huishoudens in procenten gemiddeld bruto huishoudinkomen naar leeftijd hoofdkostwinner

Bron: CBS en inschattingen van DNB voor de verdeling van het pensioenvermogen. Pensioenvermogen is exclusief vermogen bij (levens)verzekeraars.

Uit de figuur blijkt dat jonge huishoudens relatief hoge hypotheekschulden hebben en het netto vermogen vooral bij ouderen zit. Dit hangt samen met het gebruikelijke patroon van inkomens en besparingen over de levensloop. Veel jonge huishoudens lenen maximaal om een woning te kopen, terwijl ouderen tijd hebben gehad om spaartegoeden op te bouwen en de hypotheekschuld te verminderen. Ten opzichte van 1993 zijn de netto vermogens van de oudere huishoudens met betrekking tot het inkomen gegroeid, terwijl de netto vermogens van jongere huishoudens (in procenten van het bruto huishoudinkomen) zijn afgenomen.

Vraag 31

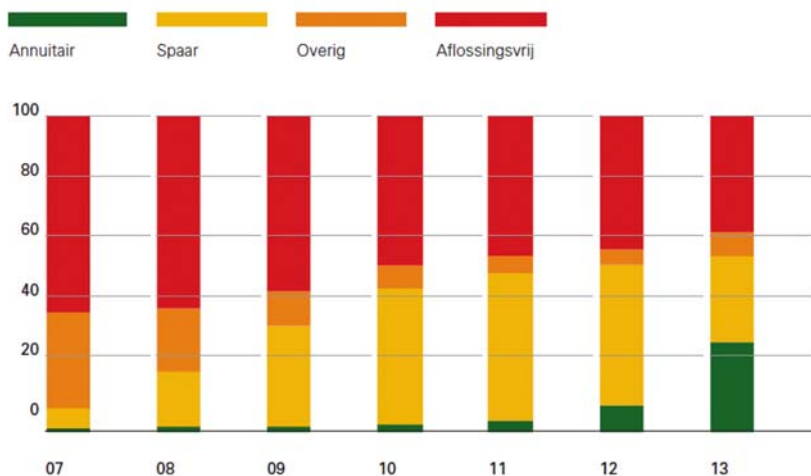
Welk deel van de totale hypotheekschuld bestaat uit aflossingsvrije hypotheekleningen? Welk deel van de aflossingsvrije hypotheekleningen is niet verbonden aan een verzekerings- of spaarproduct.

Antwoord op vraag 31

DNB laat in het Overzicht Financiële Stabiliteit zien dat de samenstelling van de hypotheekportefeuille is veranderd de afgelopen jaren.

Aandeel aflossingsvrije hypotheke neemt af

Als aandeel van totale nieuwe productie inclusief oversluitingen, gewogen naar leningsom. 2013 betreft cijfers t/m september

Bron: DNB.

Het aandeel aflossingsvrije hypotheke is geslonken de afgelopen jaren. Datzelfde geldt voor spaarproducten. Deze trend zal zich doorzetten nu het om in aanmerking te komen voor renteaftrek vereist is om tenminste annuïtair af te lossen. Bovenstaand beeld betreft nieuwe hypotheke (de stroom). Voor het totale bestand aan hypotheke (de voorraad) zal de verschuiving langzamer zichtbaar worden. Door onder meer oversluitingen zit ook in de nieuwe productie een deel aflossingsvrije hypotheke.

Verder becijfert DNB dat bijna twee derde van alle huiseigenaren wel aflost op de hypotheek of een spaar- of levenshypotheek heeft. Ongeveer 35 procent van huishoudens heeft een volledig aflossingsvrije hypotheek. Deze hypotheke komen meer voor bij oudere huishoudens (50-plussers) waarbij vaak sprake is van forse overwaarde en substantiële financiële vermogens. Jongere huishoudens (50-minners) hebben in 15 procent van de gevallen een volledige aflossingsvrije hypotheek. Gemiddeld ligt het aflossingspercentage van de jongere huishoudens op ruim 50 procent. Bij de jongere huishoudens is wel vaker sprake van onderwaarde en zijn financiële vermogens beperkter aanwezig. Door de verschuiving bij de nieuwe hypotheke zal het aandeel volledig aflossingsvrij de komende jaren afnemen.

De precieze onderverdeling van aflossingsvrije hypotheke is niet beschikbaar. Er zijn naast de geheel aflossingsvrije hypotheke veel gecombineerde situaties. Van de bijna twee derde aan huiseigenaren die (deels) aflossen is in veel gevallen sprake van een combinatie van een aflossingsvrij deel met een aflossend deel. Ook komt de combinatie met een spaar- of levenshypotheek waarbij het opgebouwde vermogen verpand is aan de hypotheek veel voor. Het onderscheid tussen spaar- en verzekeringsproducten en aflossende hypotheke is niet voorhanden.

Vraag 32

Wanneer verwacht u een akkoord te bereiken met de Europese Commissie over de NHI? Wanneer is de NHI naar verwachting operationeel?

Antwoord op vraag 32

Inmiddels is het eindrapport van kwartiermaker Jan van Rutte in een vergevorderd stadium. Op dit moment lopen validaties van de vormgeving van de NHI bij onder andere bij de Europese Commissie en CBS/Eurostat. Uit deze validaties zal moeten blijken of aan alle randvoorwaarden kan worden voldaan. Zo mag de NHI niet leiden tot staatssteun en mag de schuld van de NHI niet gerekend worden tot de staatsschuld. Het kabinet voert hierover constructief overleg met de Europese Commissie. Als duidelijk is of aan de randvoorwaarden kan worden voldaan, kan de kwartiermaker zijn opdracht afronden en zullen de resultaten naar uw Kamer worden gezonden.

Vraag 33

Welke projecten worden uitgewerkt door de NII? Wanneer zijn de eerste resultaten te verwachten?

Antwoord op vraag 33

De NII wordt op 1 oktober opgericht door 13 grote pensioenfondsen, pensioenuitvoerders en verzekeraars. De NII zorgt ervoor dat investeringen waar mogelijk worden gebundeld en gestandaardiseerd, zodat ze aantrekkelijker worden voor institutionele beleggers. De NII bekijkt na de oprichting eigenstandig welke investeringsproposities mogelijk zijn en op welke termijn deze uitgewerkt kunnen worden.

Vraag 34

Op welke terreinen wil het kabinet de komende jaren doorgaan met het toekomstbestendig maken van stelsels en voorzieningen? Op welke terreinen wil het kabinet niet doorgaan?

Antwoord op vraag 34

Het kabinet heeft reeds een groot aantal maatregelen genomen om sociale en financiële houdbaarheid van stelsels te garanderen. Dit neemt niet weg dat stelsels en voorzieningen dienen mee te bewegen met nieuwe ontwikkelingen om onevenwichtigheden en schijnzekerheden te voorkomen. Hoofdstuk 2 van de Miljoenennota identificeert enkele trends waar de overheid op moet inspelen om sociale en financiële houdbaarheid van stelsels in de toekomst te garanderen. De toename van het aantal zelfstandigen zonder personeel wordt het onderwerp van een interdepartementaal beleidsonderzoek. Meer analyse is hier nodig voor duiding van deze trend en eventuele aanpassingen van beleid die daaruit voortvloeien. De betaalbaarheid van de zorg vraagt blijvende aandacht. Er zijn belangrijke stappen gezet om de stijging van de zorgkosten in te perken, maar mogelijk is dit niet genoeg. Het kabinet is het traject Zorgkeuzes in kaart gestart om maatregelen te verkennen. Op het gebied van pensioenen spelen verschillende trends, waaronder toegenomen arbeidsmarktdynamiek, de grotere pensioenrisico's voor werkgevers, de vergrijzing en de doorsneesystematiek. Deze ontwikkelingen vormen de kern van de Nationale Pensioendialoog, die onlangs van start is gegaan. Tot slot heeft het kabinet onlangs de eerste aanzet gegeven tot herziening van het belastingstelsel middels de brief Keuzes voor een beter belastingstelsel. Op overige terreinen richt het kabinet zich op zorgvuldige implementatie van de afspraken uit het regeerakkoord.

Vraag 35

Welke stelsels zijn op dit moment zo complex dat de kosten hoger uitvallen dan de baten? In welke stelsels zijn de prikkels nu ineffectief?

Antwoord op vraag 35

In deze Miljoenennota schenkt het kabinet aandacht aan uitvoeringsproblematiek. Op pagina 64 is in zijn algemeenheid toegelicht dat ook op zichzelf eenvoudige regelingen door stapeling sluipenderwijs kunnen leiden tot een zeer complex stelsel. Doordat dergelijke nadelen van complexiteit pas indirect of later zichtbaar zijn, blijven ze bij de besluitvorming onderbelicht. Voor zover met een stelsel ook beoogd wordt om bepaalde prikkels te geven, zijn die minder effectief wanneer deze, als gevolg van complexiteit, minder goed worden begrepen. Voetnoot 104 noemt een studie waarin dit is onderzocht. De paragraaf in de Miljoenennota is bedoeld om aandacht te vragen voor complexiteit bij toekomstige beleidskeuzes, niet als commentaar op bestaande stelsels. Wel kan gesteld worden dat het belastingstelsel een voorbeeld is van een stelsel dat zeer complex is; hier is bij de herziening van het belastingstelsel dan ook expliciete aandacht voor.

Vraag 36

Wat gaat het kabinet doen om de in de miljoenennota genoemde belemmeringen voor meer werk weg te nemen?

Antwoord op vraag 36

In hoofdstuk 2 van de Miljoenennota kijkt het kabinet vooruit en schetst het de uitdagingen van de middellange en lange termijn. Een van de uitdagingen die het kabinet noemt is «het wegnemen van belemmeringen ten bate van meer werk». Niet aan alle uitdagingen verbindt het kabinet direct maatregelen, maar ten aanzien van het wegnemen van belemmeringen ten bate van meer werk schetst het kabinet in de brieven «Keuzes voor een beter belastingstelsel» en «Werken aan groei» een reeks van maatregelen die op korte en langere termijn tot meer werk zullen leiden. De verhoging van de AOW-leeftijd en de vergrijzing van de beroepsbevolking vergroten het belang voor werkgevers en werknemers van duurzame arbeidsdeelname: het voorkomen van uitval en het bevorderen van productiviteit. Naast het agenderen en stimuleren van werkgevers en werknemers om hiermee aan de slag te gaan, richt het programma Duurzame Inzetbaarheid zich de komende jaren met name op het sneller en beter toepassen van maatregelen op de werkvloer. Door in te zetten op duurzame inzetbaarheid, een activerende sociale zekerheid en een goed werkende arbeidsmarkt kan de overheid ervoor zorgen dat van-werk-naar-werk-transities soepeler verlopen, waardoor het arbeidspotentieel beter wordt benut. De overheid bestrijdt arbeidsmarktdiscriminatie en bevordert de participatie van minderheden onder andere door strenge handhaving, het vergroten van kennis en bewustwording over discriminatie en ondersteuning van diversiteitsbeleid. De voorgenomen herziening van het belastingstelsel is gericht op het verlagen van de lasten op arbeid en vereenvoudiging van het stelsel. Werken moet lonen en we moeten het ook niet moeilijker maken dan strikt noodzakelijk. Als eerste stap in die richting neemt het kabinet op korte termijn de volgende maatregelen:

1. Het kabinet beperkt in 2015 daar waar dat kan, de lastenontwikkeling voor werknemers. Dit maakt werken meer lonend en verhoogt de koopkracht.

2. Om de afspraak uit het sociaal akkoord over 125.000 banen voor mensen met een arbeidsbeperking te realiseren, ontwikkelt het kabinet in het kader van de Participatiewet samen met VNO-NCW en AWWN business-cases die laten zien hoe het economisch rendabel is om mensen uit deze doelgroep aan de slag te helpen. Het kabinet stimuleert verder dat bedrijven vacatures aanpassen aan het vermogen van mensen. De beperking van de lastendruk en loonkostensubsidies van de Participatiewet maken het daarbij ook aantrekkelijker om laaggeschoolde arbeid naar Nederland terug te halen.
3. Het kabinet maakt de kinderopvangtoeslag meer gericht op werk. Het is nu voor ouders niet altijd financieel aantrekkelijk om meer uren te gaan werken. De beleidsdoorlichting, waaruit concrete voorstellen zullen volgen, is in 2015 gereed.
4. Het wetsvoorstel Modernisering regelingen voor verlof en arbeidstijden (Kamerstuk 32 855, nr. 2) is ingediend bij de Tweede Kamer en zal naar verwachting in 2015 in werking treden. Het wetsvoorstel beoogt belemmeringen in de Wet arbeid en zorg (WAZO) en de Wet aanpassing arbeidsduur (WAA) weg te nemen. Zo kunnen de in de WAZO opgenomen voorzieningen met betrekking tot arbeid en zorg flexibeler worden gebruikt en beter toegankelijk worden gemaakt. Ook worden de verlofmogelijkheden verruimd waardoor het verlofstelsel beter toegesneden is op de veranderende maatschappij. Het kabinet wil hiermee de mogelijkheid om arbeid en zorg te combineren verbeteren.

Vraag 37

Wat is het effect op de economische groei als het gemiddeld aantal gewerkte uren per persoon toeneemt met 1 uur per week?

Antwoord op vraag 37

Volgens de OESO labour force statistics werkt een Nederlandse werkende gemiddeld 1.380 uren per jaar. Als elke werkende 1 uur per week meer gaat werken, dan neemt het aantal gewerkte uren (rekening houdend met vakantie en ziekte) vermoedelijk toe met ongeveer 45 uren naar 1.425 uren. Dit is een toename van het aantal gewerkte uren met 3,3 procent. Het effect op het bruto binnenlands product is vervolgens afhankelijk van de productiviteit van werkenden in dit extra uur. Aangenomen dat elke werkende in het extra uur per week ongeveer even productief is als (gemiddeld) in de uren die al worden gewerkt, dan neemt het bbp ook grofweg met 3 procent toe.

Vraag 38

School- en openingstijden worden genoemd als belemmering voor de arbeidsmarkt. Kunt u nader toelichten welke aanpassing van de school- en openingstijden optimaal zou zijn en/of welke belangen tegen elkaar afgewogen dienen te worden in een eventuele verruiming van deze tijden?

Antwoord op vraag 38

In hoofdstuk 2 van de Miljoenennota schetst het kabinet uitdagingen op de middellange en lange termijn. Een van de uitdagingen die het kabinet noemt is «het wegnemen van belemmeringen ten bate van meer werk». School- en kinderopvangtijden in verhouding tot werktijden kunnen een dergelijke belemmering vormen. Sluitende dagarrangementen tussen scholen en kinderopvangcentra en flexibele werktijden kunnen het gemakkelijker maken voor werkenden om arbeid en zorg te combineren.

Daar waar het kabinet uiteindelijk de prikkels tot werken kan verbeteren middels aanpassingen in het belastingstelsel en door de kinderopvang-toeslag beter te richten, ziet het een eventuele aanpassing van school- en openingstijden uiteindelijk vooral als een aangelegenheid voor scholen, kinderopvangorganisaties, winkels en bedrijven zelf.

Vraag 39

Ontslag kan leiden tot langdurige uitval. Hoeveel werknemers worden naar verwachting in 2015 ontmoedigd nog langer aan de arbeidsmarkt deel te nemen?

Antwoord op vraag 39

De arbeidsmarkt is dynamisch. Dit betekent dat elk kwartaal duizenden mensen een andere status krijgen op de arbeidsmarkt. Zo gingen in het eerste kwartaal van 2014 145 duizend werklozen en 138 duizend inactieven weer aan het werk, 192 duizend inactieven gingen weer werk zoeken en 96 duizend werkenden werden werkloos. Tot slot besloten 136 duizend werkenden en 175 duizend werklozen de arbeidsmarkt te verlaten. Mensen verlaten de arbeidsmarkt uit verschillende motieven: zij gaan weer naar school, ze gaan met pensioen of ze nemen zorgtaken op zich. Een deel van de uitstromers maakt deze keuze uit eigen beweging. Voor een deel wordt deze keuze echter ook gedreven door slechtere kansen op de arbeidsmarkt. In dat geval spreken we over ontmoediging. Hoe groot de groep ontmoedigden is, is niet precies te kwantificeren. In het eerste deel van 2014 vond een toename van ontmoediging plaats. Het CPB spreekt in de MEV de verwachting uit dat ontmoediging naar verwachting een rol blijft spelen in de rest van 2014 en in 2015, maar dat de omvang naar verwachting afneemt. Door de trendmatige stijging van de arbeidsparticipatie en beleidseffecten, zoals de verhoging van de AOW-leeftijd en de participatiewet, neemt het structurele arbeidsaanbod in beide jaren toe. Doordat deze effecten in 2015 groter zijn dan de ontmoedigingseffecten, neemt ook het totale arbeidsaanbod in dat jaar weer enigszins toe.

Vraag 40

In hoeverre is in de analyse «ruimte voor groei van de werkgelegenheid» meegenomen dat een deel van de Nederlanders de facto meer uren werkt dan in het arbeidscontract is overeengekomen? Als hier geen rekening mee gehouden is, hoe groot schat u dan het effect op het gemiddeld aantal gewerkte uren per Nederlander per jaar?

Antwoord op vraag 40

Het gemiddeld aantal gewerkte uren per persoon is berekend door het totale aantal gewerkte uren in een jaar te delen door het aantal werkende personen. Het aantal gewerkte uren omvat het aantal contractuele uren minus uren die niet gewerkt worden door vakantie, verlof, ziekte, stakingen en adv plus de uren betaald en onbetaald overwerk. In de analyse is dus rekening gehouden met het gegeven dat Nederlanders meer werken dan in het arbeidscontract is overeengekomen. Hetzelfde geldt overigens voor de in de analyse gebruikte cijfers over het aantal gewerkte uren in andere landen. Alle in de analyse gebruikte cijfers zijn afkomstig uit dezelfde bron: de labour force statistics van de OESO.

Vraag 41

Voldoet de huidige bestuurlijke indeling om de potentiële productiviteitsvoordelen van stedelijke agglomeraties volledig te benutten?

Antwoord op vraag 41

Volgens de OESO (Territorial Review Netherlands, 2014) zou de economische groei in Nederland, met name in de grote kernen (Amsterdam, Rotterdam, Den Haag, Utrecht, Eindhoven), relatief achterblijven bij gemiddelden in de OESO in termen van arbeidsproductiviteit en bruto binnenlands product/capita. Dit zou kunnen komen doordat Nederland niet ten volle gebruik maakt van agglomeratievoordelen. Dat roept ook de vraag op of de huidige bestuurlijke inrichting optimaal is. Mede daarom verkent de studiegroep openbaar bestuur hoe bestuurlijke ordening beter kan aansluiten bij maatschappelijke en economische ontwikkelingen.

Vraag 42

Wat is de taakopdracht van de Studiegroep openbaar bestuur? Wanneer worden de resultaten van deze studiegroep aan de Kamer aangeboden?

Antwoord op vraag 42

Momenteel wordt de taakopdracht van de studiegroep openbaar bestuur nader uitgewerkt. Hierin wordt een planning opgenomen. Wij zullen u hiervan op de hoogte stellen.

Vraag 43

Bij ongewijzigd beleid stijgt het aantal zelfstandigen zonder personeel flink. Wat zijn hiervan de verwachte jaarlijkse budgettaire effecten in de periode 2017–2012?

Antwoord op vraag 43

De regering heeft voor het zomerreces een Interdepartementaal Beleidsonderzoek (IBO) naar zelfstandigen zonder personeel gestart, dat onder meer het effect van de groei van het aantal zzp'ers op de overheidsfinanciën in kaart moet brengen. Het IBO zal daarmee antwoord geven op deze vraag. Het IBO wordt voor het einde van dit jaar aan de betrokken ministers aangeboden en vervolgens met een kabinetsstandpunt naar de Kamer gezonden.

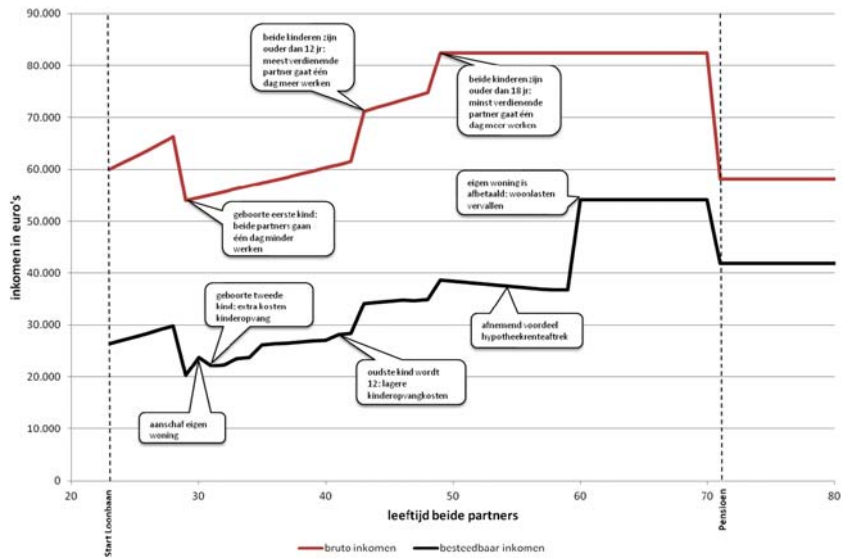
Vraag 44

Kunnen in aanvulling op de grafische weergave van de bestedingen gedurende de levensloop van tweeverdieners met kinderen, vergelijkbare grafieken worden gemaakt voor alleenstaanden en tweeverdieners zonder kinderen?

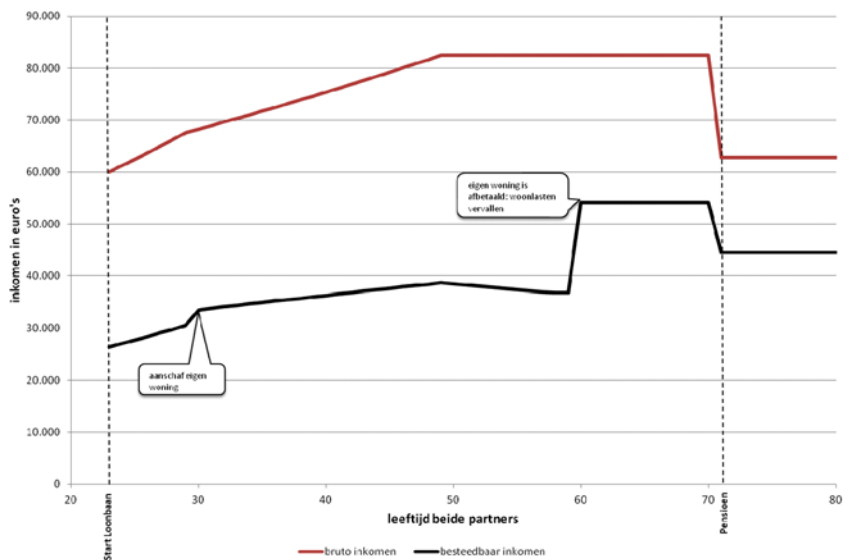
Antwoord vraag 44:

Onderstaand de figuur uit de Miljoenennota en twee extra figuren voor een tweeverdiener zonder kinderen en een alleenstaande.

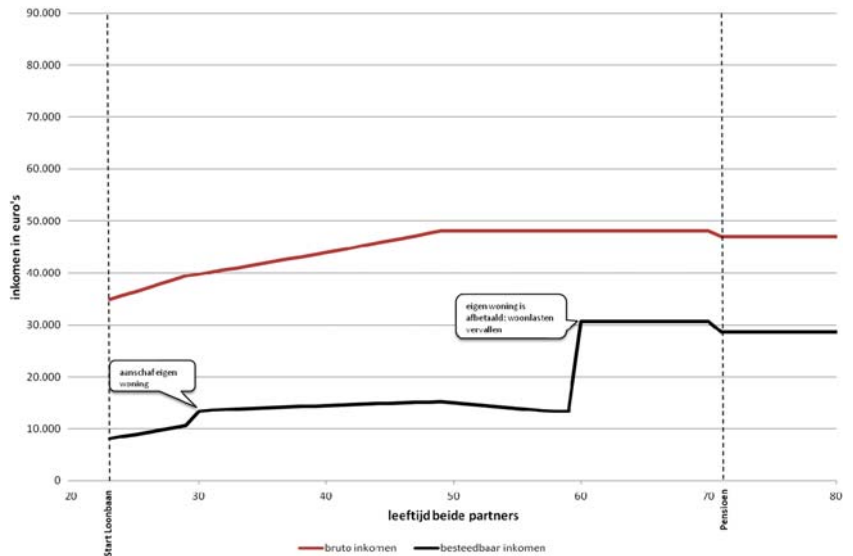
Figuur: Tweeverdiener met kinderen (afbeelding in Miljoenennota)

Figuur: Tweeverdieners zonder kinderen

Figuur: Alleenstaande

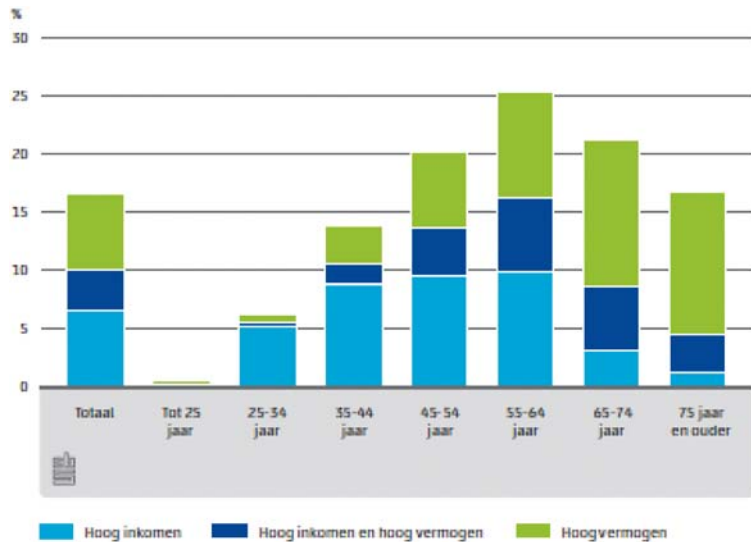
Vraag 45

Kan in één grafiek vermogensongelijkheid en inkomensongelijkheid in Nederland worden afgezet naar leeftijd?

Antwoord op vraag 45

Onderstaande figuur geeft de spreiding van huishoudens met hoge welvaart (inkomen of vermogen) naar leeftijdsgroepen. De figuur laat zien dat hoge inkomens in het werkzame leven relatief frequent zijn en dat hoge vermogens relatief vaak voorkomen onder gepensioneerden. In de leeftijdsklasse 55–74 jaar heeft men relatief vaak zowel een hoog inkomen als een hoog vermogen. Een huishouden heeft in deze definitie een hoge welvaart als het deel uitmaakt van de 10 procent huishoudens met de hoogste (gestandaardiseerde) inkomens of behoort tot de 10 procent huishoudens met de grootste vermogens.

Huishoudens met een hoge welvaart naar leeftijdsklasse.

Bron: CBS Welvaart in Nederland 2014, p.99

Op dit moment hebben we niet de cijfers voorhanden om voor één individueel jaar de ongelijkheid van inkomen en vermogen per leeftijdsklasse in één figuur voor één jaar samen te vatten. Daarom is voor bovenstaande opstelling gekozen. Deze geeft de hoge inkomens en vermogens per leeftijdsklasse als percentage van het totaal aantal huishoudens in de leeftijdsklasse vanuit een recente bron (CBS Welvaart in Nederland, juni 2014).

Vraag 46

Kunt u de tabel «budgettaire kerngegevens» opstellen voor de jaren 2013 tot en met 2017?

Antwoord op vraag 46

Budgettaire kerngegevens

	2013	2014	2015	2016	2017
Inkomsten (belastingen en sociale premies)	227,0	234,7	237,7	243,9	249,4
Netto uitgaven onder het uitgavenkader	241,1	248,0	249,7	255,2	258,2
Rijksbegroting in enge zin	103,2	106,4	106,3	108,9	109,8
Sociale Zekerheid en Arbeidsmarktbeleid	73,2	75,3	77,0	77,8	78,6
Budgettair Kader Zorg	64,6	66,4	66,4	68,5	69,9
Overige netto uitgaven	- 1,4	3,5	0,8	3,8	5,5
Gasbaten	- 13,3	- 10,8	- 9,1	- 8,9	- 8,6
Rentelasten	8,7	8,4	8,3	10,1	11,3
Zorgtoeslag	5,0	3,8	4,0	4,5	4,9
Overig	- 1,7	2,0	- 2,4	- 1,9	- 2,1
Totale netto uitgaven	239,7	251,5	250,5	259,0	263,7
EMU-saldo centrale overheid	- 12,7	- 16,8	- 12,8	- 15,1	- 14,3
EMU-saldo decentrale overheden	- 1,9	- 2,2	- 1,8	- 1,6	- 1,3
Feitelijk EMU-saldo	- 14,6	- 19,0	- 14,6	- 16,7	- 15,6
Feitelijk EMU-saldo (in procenten bbp)	- 2,3%	- 2,9%	- 2,2%	- 2,4%	- 2,2%
EMU-schuld	441	454	467	481	493
EMU-schuld (in procenten bbp)	68,6%	69,8%	70,0%	70,3%	70,3%

	2013	2014	2015	2016	2017
Bruto Binnenlands Product (bbp)	643	650	667	684	702

Vraag 47

Waarom heeft u in de tabel «budgettaire kerngegevens» alleen informatie over de jaren 2014 en 2015, en niet voor de gehele kabinetsperiode (inclusief 2013)?

Deze miljoenennota is de eerste waarbij gewerkt wordt met de nieuwe definities voor de economische grootheden. Kunt u alsnog een tabel voor de jaren 2013 t/m 2017 opstellen maar dan met de oude definities van de economische grootheden?

Antwoord op vraag 47

De budgettaire kerngegevens bevat de informatie van het lopende jaar en het jaar waar de Miljoenennota over gaat, het jaar 2015. Het jaar 2013 wordt uitgebreid toegelicht in het Financieel Jaarverslag van het Rijk over het jaar 2013. Voor latere jaren zijn sinds de Startnota 2012 geen nieuwe macrocijfers verschenen. De cijfers voor deze jaren zijn daarom technische extrapolaties op basis van de middellangetermijnraming 2012–2017 van het CPB uit 2012 en de MEV 2015. Deze cijfers zijn opgenomen in de bijlage.

In de Miljoenennota 2015 zijn de meest recente macro-economische variabelen van het CPB verwerkt. In de MEV 2015 zijn de effecten van de revisie van de nationale rekeningen (ESA2010) verwerkt. Er zijn geen actuele macro-economische ramingen beschikbaar waarin deze revisie niet verwerkt is. Het is daarom niet mogelijk om de tabel «budgettaire kerngegevens» op te stellen op basis van macro-economische cijfers waarin de revisie niet verwerkt is.

Vraag 48

Hoe verhoudt het feitelijk EMU-saldo van -2,2% BBP in 2017 zich tot de doelstelling uit de Startnota van -1,4% BBP in 2017? Stuur u op – 1,4% BBP aan het einde van de regeerperiode, in 2017? Zo ja, hoe? Zo nee, waarom niet?

Antwoord op vraag 48

Het kabinet voert, binnen de ruimte van de Europese begrotingsafspraken, een trendmatig begrotingsbeleid. In het trendmatig begrotingsbeleid is het feitelijk EMU-saldo geen sturingsvariabele, zolang het Europese begrotingscriterium van een feitelijk EMU-tekort van maximaal -3 procent van het bbp niet in het geding is. Dit betekent dat het kabinet niet stuur op een EMU-saldo van -1,4 procent van het bbp in 2017; het verwachte EMU-tekort in 2017 ten tijde van de Startnota 2012.

Vraag 49

Met welke economische groei is in deze Miljoenennota gerekend voor het jaar 2017? Welke economische groei is nodig om te komen tot een EMU-saldo van -1,4% in 2017, zonder additionele maatregelen?

Antwoord op vraag 49

De Miljoenennota 2015 is voor de jaren 2014 en 2015 gebaseerd op het meest recente volledige economische beeld zoals door het CPB gepubliceerd in de Macro Economische Verkenningen (MEV). Voor latere jaren is dit actuele volledige economische beeld niet beschikbaar. De raming van de overheidsfinanciën voor deze jaren, waaronder 2017, zijn technische extrapolaties van de inkomsten en uitgaven van de overheid op basis van de Middenlangetermijnverkenning (MLT) 2012–2017 en de MEV 2015. In de Miljoenennota 2015 is voor het jaar 2017 gerekend met de volumegroei van het bbp van 2 procent uit de MLT. Door het ontbreken van een volledig economisch beeld is het niet mogelijk aan te geven welke economische groei nodig is om tot een EMU-saldo van -1,4 procent van het bbp in 2017 te komen.

Vraag 50

Met hoeveel miljard euro moeten de uitgaven dalen c.q. moeten de inkomsten stijgen om te komen tot een EMU-saldo van -1,4% BBP in 2017, bij een gelijkblijvende groei?

Antwoord op vraag 50

Het verwachte EMU-saldo in 2017 is -2,2 procent van het bbp. Het verschil met een EMU-saldo van -1,4 procent van het bbp bij een gelijkblijvende groei bedraagt 5,6 miljard euro.

Vraag 51

Welke maatregelen neemt dit kabinet om op de middellange termijn te voldoen aan het streven een structureel begrotingsevenwicht te bereiken?

Antwoord 51

Dit kabinet heeft de afgelopen jaren maatregelen genomen om zowel het saldo te verbeteren als hervormingen door te voeren om daarmee de economie structureel te versterken. Onder die maatregelen vallen het 6 miljard pakket, de begrotingsafspraken 2014, en de uitgebreide hervormingsagenda uit het Regeerakkoord.

Dankzij die maatregelen voldoet het kabinet aan de Europese begrotingsregels en is er meer ruimte om trendmatig begrotingsbeleid te voeren. Trendmatig begrotingsbeleid draagt bij aan meerjarige beheersing van uitgaven en budgettaire discipline. De vrije werking van de automatische stabilisatie wordt begrensd door het Stabieleits- en Groeipact (SGP), waaronder doelstellingen rondom het structureel saldo.

Mede dankzij de maatregelen die het kabinet heeft genomen is inmiddels sprake van een bescheiden houdbaarheidsoverschot. (CPB, *Minder zorg om vergrijzing*, juli 2014).

Vraag 52

Er staat dat de overheidsuitgaven in reële termen ca. 10 procent hoger zijn dan voor de crisis. Is 2006 hiervoor als basisjaar gekozen?

Antwoord op vraag 52

Ja, de reële overheidsuitgaven in 2015 liggen ongeveer 10 procent hoger dan in 2006. Het bbp is sinds dat jaar per saldo met slechts 5 procent is gegroeid, zie ook figuur 3.3.3 op pagina 76 van de Miljoenennota.

Vraag 53

Hoe hoog zijn de uitgaven aan zorg door de overheid in de ons omliggende landen ten opzichte van het BBP?

Antwoord op vraag 53

Volgens de laatste OESO-cijfers waren de zorguitgaven (door de overheid en private sector) als percentage van het bbp in 2012 in Nederland en de omliggende landen als volgt:

Totale zorguitgaven als % van het BBP, 2012, internationaal vergeleken¹

	Overheid	Private sector	Totaal
België	8,2	2,7	10,9
Denemarken	9	1,6	10,6
Duitsland	8,4	2,5	10,9
Finland	6,5	2,2	8,7
Frankrijk	8,7	2,5	11,2
Nederland	10,1	1,7	11,8
Noorwegen	7,6	1,3	8,9
Oostenrijk	8	2,4	10,4
Polen	4,4	1,9	6,3
Verenigde Staten	7,9	8,3	16,2
Zweden	7,4	1,7	9,1
Zwitserland	7,5	3,9	11,4

¹ Volgens de OESO-definitie (System of Health Accounts). Bron: OECD Health Statistics 2014 (<http://www.oecd.org/els/health-systems/health-data.htm>)

Vraag 54

Hoe hoog zijn de uitgaven aan sociale zaken door de overheid in de ons omliggende landen ten opzichte van het BBP?

Antwoord op vraag 54

De uitgaven aan sociale zaken (OESO-definitie) in 2013 in ons omliggende landen ten opzichte van het BBP zijn als volgt:

België	30,7%
Frankrijk	33,0%
Denemarken	30,8%
Duitsland	26,2%
Verenigd Koninkrijk	23,8%

Voor Nederland wordt dit percentage in 2013 geschat op 24,3 procent. In deze percentages is echter geen rekening gehouden met de private uitgaven aan sociale zekerheid. Dit zijn uitgaven door werknemers en werkgevers zelf, wat niet impliceert dat werkgevers en werknemers die uitgaven in de praktijk ook kunnen vermijden. Zo dragen werknemers en werkgevers in Nederland verplicht pensioenpremies af en zijn werkgevers verplicht het loon van werknemers door te betalen bij ziekte. Deze uitgaven zijn niet meegenomen in bovenstaande cijfers. In 2009 heeft de OESO voor het laatst gekeken naar de private uitgaven aan sociale zekerheid. In Nederland waren deze met 6,7% procent van het bbp aanzienlijk hoger dan in onze buurlanden. Wanneer hier rekening mee houden wordt, is Nederland naar verwachting een middenmoter. Daarbij moet de kanttekening geplaatst worden dat een internationale vergelijking van uitgaven aan sociale zekerheid niet goed mogelijk is op basis van alleen cijfers. Naast de eerder genoemde institutionele arrangementen

inzake pensioen en ziekte moet ook rekening worden gehouden met het fiscale stelsel.

Vraag 55

Wat is de oorzaak van de overschrijding van het uitgavenkader in RBG-eng in 2016 met 0,9 miljard euro?

Antwoord op vraag 55

Onderstaande tabel bevat de opbouw van de onder/overschrijding van het uitgavenkader RBG-eng in 2016 en de andere jaren van deze kabinetsperiode.

(in miljarden euro; – is saldoverbeterend)

Kadertoets RBG-eng	2014	2015	2016	2017
Kadertoets Begrotingsafspraken 2014	0	0	0	0
<i>Macromutaties</i>				
Ruilvoet	0,1	0,8	0,7	0,7
EU-afdrachten	0,4	-1,2	-0,3	-0,6
Reservering gevolgen ESA2010 voor EU afdrachten	0,0	0,6	0,3	0,3
GF/PF (inclusief accres)	0,0	-0,1	0,2	0,2
Winst DNB	-0,1	-0,2	0,0	0,0
Dividend staatsdeelnemingen	-0,2	-0,1	-0,1	-0,1
<i>Beleidsmatige mutaties Augustusbesluitvorming</i>				
Defensie	0,0	0,1	0,2	0,1
Toekomstfonds	0,1	0,1	0,0	0,0
Noodhulp/Opvang in de regio 2014–2017	0,6	0,0	0,0	0,0
Opvang asielzoekers 2014–2015	0,4	0,0	0,0	0,0
<i>Beleidsmatige mutaties overig</i>				
Onderwijs, Cultuur en Wetenschap	-0,1	0,0	-0,1	-0,1
Huurtoeslag	0,1	0,1	0,0	0,0
Invullen in=uit taakstelling	0,8	0,0	0,0	0,0
Onderuitputting specifiek beeld	-0,1	0,0	0,0	0,0
Kasschuiven	0,0	-0,3	0,3	0,4
Overig	-0,2	0,1	0,0	0,2
<i>Technische mutaties</i>				
Kaderaanpassing SZA	-1,8	-1,6	-1,3	-1,2
Kaderaanpassing lastenverlichting	0,0	1,1	1,0	1,0
Kadertoets Miljoenennota 2015	0,1	-0,7	0,9	0,8

De overschrijding van het uitgavenkader RBG-eng in 2016 wordt met name veroorzaakt door een tegenvallende ruilvoetontwikkeling. De neerwaartse aanpassing van het kader op basis van een lagere prijs Nationale Bestedingen is groter dan de neerwaartse aanpassing van de nominale ontwikkeling van de uitgaven. Verder is er extra geld beschikbaar gesteld voor Defensie, hebben zich op verschillende dossiers mee- en tegenvallers voorgedaan, zijn er kasschuiven gefaciliteerd en is een reservering gemaakt voor de gevolgen van ESA2010 voor EU-afdrachten. Daarnaast zijn technische mutaties verwerkt als tegenhanger van de kaderaanpassing van het SZA-kader en om ruimte onder het uitgavenkader te gebruiken ter financiering van lastenverlichting.

Het verschil tussen de onderschrijding met 0,7 miljard euro in 2015 en de overschrijding met 0,9 miljard euro in 2016 komt hoofdzakelijk door EU-afdrachten en kasschuiven. Door vertraging van de ratificering van het Eigen Middelen Besluit (EMB) ontvangt Nederland de bedongen korting

op de afdracht aan de Europese Unie van 1 miljard voor 2014 naar verwachting pas in 2015.

De overschrijding van het uitgavenkader RBG-eng in 2016 wordt meer dan gecompenseerd door onderschrijdingen in het SZA-kader en het BKZ. Op het totaal kader (de som van RBG-eng, SZA en BKZ) is sprake van een onderschrijding van 0,5 miljard euro in 2016.

Vraag 56

Kunt u de kasschuiven van pagina 94 MJN uitsplitsen? Kunt u daarbij ook de jaren na deze kabinetsperiode betrekken?

Vraag 57

Kunt u een overzicht geven van alle kasschuiven ten opzichte van de stand Voorjaarsnota 2014? Welke kasschuiven zijn nieuw?

Antwoord op vraag 56 en 57

In onderstaande tabel is de post kasschuiven uit de kadertoets RBG-eng op pagina 94 van de Miljoenennota uitgesplitst. Daarbij is allereerst het saldo van de kasschuiven uit de Voorjaarsnota gepresenteerd, vervolgens zijn de kasschuiven ná Voorjaarsnota individueel inzichtelijk gemaakt. Hierbij is een ondergrens van 10 miljoen euro in enig jaar gehanteerd.

Aan de tabel uit de Miljoenennota zijn twee kolommen toegevoegd. In de kolom 2018 e.v. is het verloop van de kasschuiven na de kabinetsperiode opgenomen. In de kolom 2013 is het effect van de kasschuiven bij Najaarsnota 2013 opgenomen. Hogere uitgaven in 2014 e.v. als gevolg van kasschuiven bij Najaarsnota 2013 worden immers gespiegeld door lagere uitgaven in 2013.

De individueel in beeld gebrachte kasschuiven maken onderdeel uit van de Verticale Toelichting bij de Miljoenennota.

Tabel uitsplitsing kasschuiven Miljoenennota (in mln. €)

	2013	2014	2015	2016	2017	2018 e.v.
<i>Kasschuiven pagina 94 Miljoenennota</i>		48	- 320	319	375	
<i>I. Kasschuiven Voorjaarsnota</i>	- 173	274	- 254	- 1	238	- 84
<i>II. Totaal van kasschuiven ná Voorjaarsnota</i>		- 226	- 66	320	137	- 165
w.v. sectorplannen		- 176	- 82	190	68	0
w.v. BH&OS					120	- 120
w.v. infrastructuurfonds		- 87	22	59	- 13	19
w.v. boetes en transacties		70				- 70
w.v. DJI				59	- 59	0
w.v. aanpassing kasritme D32			- 44	6	38	0
w.v. besparingsverlies griffierechten incl. dekking		19	19	- 19	- 19	
w.v. MKB actieplan			12	1	- 9	- 4
w.v. overig OCW		- 11	- 5	5	9	2
w.v. AIVD		- 10	- 4	0	0	14
w.v. actieplan 50plus werkt		- 10	- 2	7	5	0
w.v. overig		- 21	18	12	- 3	- 6

Vraag 57

Kunt u een overzicht geven van alle kasschuiven ten opzichte van de stand Voorjaarsnota 2014? Welke kasschuiven zijn nieuw?

Antwoord op vraag 57

Zie vraag 56.

Vraag 58

Kunt u een cijfermatige onderbouwing geven van reservering EU-afrachten? Met welke informatie bent u tot deze reservering gekomen?

Antwoord op vraag 58

Voor de afdrachten aan de Europese Unie (EU) is vanaf 2015 een reservering opgenomen voor de revisie van de Nationale Rekeningen van het CBS. Met de revisie worden de nieuwe internationale methodologische richtlijnen toegepast, die zijn vastgelegd in het Europees Stelsel van Rekeningen (ESA2010). Ook voert het CBS een bronnenrevisie uit.

Als gevolg van revisie van de Nationale Rekeningen is een aantal componenten aan de definitie van het bruto nationaal inkomen (bni) toegevoegd. Het relatieve aandeel van het Nederlandse bni in het Europese bni is bepalend voor de omvang van een groot deel van de afdrachten aan de Europese Unie.

De revisie leidt tot een opwaartse bijstelling van het Nederlandse bni. Het CBS heeft eerder dit jaar de gevolgen van de revisie op de omvang van het bni voor het jaar 2010 gepubliceerd⁴. Het Nederlandse bni stijgt in het jaar 2010 met 10 procent als gevolg van de revisie.

Ook in de overige Europese lidstaten worden de Nationale Rekeningen gereviseerd; onduidelijk is daarentegen welke Europese lidstaten een bronnenrevisie uitvoeren en welke bni-effecten deze bronnenrevisie precies heeft. Daarom wordt als prudent uitgangspunt voor de reservering aangenomen dat in de andere Europese lidstaten de revisie alleen het ESA2010 verwerkt. Omdat in Nederland het toepassen van het ESA2010 ongeveer de helft van de mutatie in het bni in 2010 verklaart, is voor de andere Europese lidstaten eenzelfde verdeling aangenomen. Voor de jaren 2014 en verder is zodoende aangenomen dat het Nederlandse bni met 5 procent meer stijgt dan het Europese gemiddelde. Nederland draagt ongeveer 6 miljard euro per jaar af aan de Europese Unie, waardoor een reservering voor de budgettaire effecten op de afdrachten aan de EU ter grootte van 300 miljoen euro per jaar wordt getroffen.

De reservering wordt getroffen voor de jaren 2014 en verder. Het toepassen van ESR2010 hangt samen met de ratificatie van het Eigen Middelen Besluit (EMB). De ratificatie – alle lidstaten moeten het EMB ratificeren – wordt naar verwachting in 2015 afgerond, maar geldt met terugwerkende kracht. De reservering voor 2014 wordt daarom toegevoegd aan het jaar 2015.

Vraag 59

Kunt u uw beleid ten aanzien van reserveringen in algemene zin beschrijven? Kunt u een overzicht geven van alle reservering die er momenteel op de Rijksbegroting bestaan, inclusief alle reserveringen op de aanvullende post algemeen?

⁴ <http://www.cbs.nl/nl-NL/menu/themas/macro-economie/publicaties/artikelen/archief/2014/2014-802-pb.htm>

Antwoord op vraag 59

Op de aanvullende post «Algemeen» staan middelen waarvan op het moment van reservering de definitieve aanwending nog niet kan worden aangegeven. De onderstaande tabel geeft een overzicht van de middelen op de aanvullende post «Algemeen». De stand op artikel 55 wordt hoofdzakelijk gevormd door een reservering voor het effect van ESA2010 op de EU afdrachten en middelen voor het Toekomstfonds. Op artikelen 92, 93 en 94 staan de resterende intensiveringsmiddelen uit het regeerakkoord Rutte-Asscher die nog niet zijn uitgekeerd aan de verschillende departementale begrotingen.

Reservering op de aanvullende post «Algemeen» (in mln. euro)

Art.	Omschrijving	2014	2015	2016	2017	2018	2019
55	Diversen	25,0	741,2	401,2	317,2	317,2	317,2
92	RA B: Veiligheid					75,7	75,7
93	RA D: Onderwijs			292,5	477,8	678	651,2
94	RA E: Zorg		20,2	10,1	61,1	51,0	51,0
	Totaal	25,0	761,4	703,8	856,1	1121,8	1095,0

Op de aanvullende posten «Prijsbijstelling», «Arbeidsvoorwaarden» en «Koppeling Uitkeringen» worden middelen gereserveerd om de uitgaven op de Rijksbegroting bij te stellen naar aanleiding van prijs- en loonontwikkelingen.

Vraag 60

Hoe gaat u de onderuitputting die de komende maanden op de verschillende departementale begrotingen zal ontstaan inzetten, nu de in=uittaakstelling reeds volledig is ingevuld? Moet de onderuitputting bij de Najaarsnota 2014 volgens de begrotingsregels terugvloeien naar het tekort of kan deze ook worden ingezet voor beleid?

Antwoord op vraag 60

In het voorjaar vindt binnen het kabinet de hoofdbesluitvorming plaats over de beleidsmatige inzet van middelen. De kamer wordt hierover geïnformeerd in de begrotingswetten en budgettaire nota's. Indien er bij Najaarsnota 2014 sprake is van per saldo onderuitputting in het lopende jaar, zal deze ten goede komen van het EMU-saldo in 2014.

Vraag 61

Waarom wordt er ondanks alle neerwaartse bijstellingen in 2014 € 0,4mld meer uitgegeven aan de EU?

Antwoord op vraag 61

Bij de Nederlandse afdrachten aan de Europese Unie doet zich een aantal mutaties voor. In 2014 stijgt de Nederlandse afdracht aan de Europese Unie per saldo met 0,4 miljard euro. De hogere afdracht is met name het gevolg van vertraging van de ratificering van het Eigen Middelen Besluit (EMB), waardoor Nederland de bedongen korting van 1 miljard euro voor 2014 naar verwachting pas in 2015 ontvangt. Deze vertraging leidt tot een tegenvaller van 1 miljard euro in 2014 en een meevaller van dezelfde omvang in 2015.

Daarnaast is een aantal neerwaartse bijstellingen van de EU-afdrachten verwerkt. Omdat de groei van de Nederlandse economie lager uitviel dan

verwacht, is een neerwaartse bijstelling van de Nederlandse afdrachten aan de Europese Unie verwerkt. Daarnaast is onder andere een beperkte neerwaartse bijstelling in de afdrachten verwerkt als gevolg van de vierde aanvullende begroting voor 2014. Deze aanvullende begroting betreft onder andere een aangepaste raming voor boetes en boeterentes en leidt tot netto lagere Nederlandse afdrachten aan de Europese Unie. Per saldo stijgen de afdrachten aan de EU met 0,4 miljard euro.

Vraag 62

Hoeveel draagt Nederland in 2014 en 2015 per persoon bij aan de EU?

Vraag 63

Uit welke componenten zijn de uiteindelijke afdrachten aan de EU precies opgebouwd?

Vraag 66

Hoeveel wordt dit jaar en volgend jaar uiteindelijk naar verwachting aan de EU-afdracht besteed?

Antwoord op vraag 62, 63 en 66

De afdrachten aan de EU zijn opgebouwd uit bni-afdrachten, btw-afdrachten, landbouwheffingen en invoerrechten. Als vergoeding voor de inning van landbouwheffingen en invoerrechten ontvangen de lidstaten van de EU een perceptiekostenvergoeding. In onderstaande tabel worden de afdrachten voor de jaren 2014–2015 weergegeven in duizend euro. Tegenover de uitgaven staan ook inkomsten vanuit de Europese begroting. Zie hiervoor vraag 74.

De afdrachten per persoon aan de EU zijn bijna 440 euro in 2014 en 360 euro in 2015.

Afdrachten (duizend euro)	2014	2015
BNP-afdracht	4.604.392	3.713.099
BTW-afdracht	895.248	67.406
Landbouwheffingen	253.000	253.000
Invoerrechten	2.266.333	2.445.533
Totaal	8.018.973	6.479.038
Perceptiekostenvergoeding	2014	2015
Inning landbouwheffingen	50.600	50.600
Inning invoerrechten	579.233	363.140
Totaal	629.833	413.740
Netto uitgaven	7.389.140	6.065.298
Per persoon (in euro)	439	360

Vraag 63

Uit welke componenten zijn de uiteindelijke afdrachten aan de EU precies opgebouwd?

Antwoord op vraag 63

Zie vraag 62.

Vraag 64

Wanneer wordt bekend gemaakt hoe hoog het BNI van andere lidstaten is i.v.m. de aanpassing van de definitie van het BNI aan de recente EU-standaard? Bent u bereid de Kamer hierover schriftelijk te informeren op het moment dat dit bekend is?

Antwoord op vraag 64

Naar verwachting zal de Europese Commissie in de tweede helft van oktober 2014 eerste informatie verstrekken over het effect van de revisie op het bbp van de lidstaten. Mogelijk zal dan ook informatie per lidstaat beschikbaar komen over het effect op het bni. Mogelijk kan deze informatie worden meegenomen in de Najaarsnota.

Vraag 65

Kunt u een overzicht geven van de top-10 van landen waarvan de EU-afdrachten het hoogst zijn? Op welke plaats staat Nederland?

Antwoord op vraag 65

Onderstaande tabel geeft de tien Europese lidstaten met de hoogste afdrachten aan de Europese Unie, uitgedrukt in miljarden euro. Het betreft het totaal van de bni-afdrachten, de btw-afdrachten, de landbouwheffingen en invoerrechten, de perceptiekostenvergoeding en de eventuele korting. Aangezien het jaar 2014 nog niet is afgerond en de nominale omvang van de afdrachten over 2014 dus nog niet vaststaat, zijn in onderstaande tabel de afdrachten over het jaar 2013 opgenomen.

Lidstaat	Afdracht
Duitsland	29,4
Frankrijk	23,3
Italië	17,2
Verenigd Koninkrijk	17,1
Spanje	11,4
Nederland	6,7
België	5,3
Polen	4,2
Zweden	4,2
Oostenrijk	3,2

Om aan te kunnen geven welke lidstaten netto meer of minder betalen dan andere lidstaten, wordt in tabel 2 de netto betalingspositie van de tien grootste netto betalers gegeven. In de netto betalingspositie worden de afdrachten van een lidstaat in mindering gebracht op de ontvangen inkomsten. De netto betalingspositie wordt uitgedrukt in percentage van het bni van de betreffende lidstaat. Daarnaast bevat de netto betalingspositie geen administratieve uitgaven en afdrachten van traditionele eigen middelen (douanerechten).

Tabel 2: Netto betalingspositie (% bni)

Zweden	- 0,51%
Denemarken	- 0,49%
Duitsland	- 0,49%
VK	- 0,46%

Nederland	- 0,45%
België	- 0,40%
Oostenrijk	- 0,40%
Frankrijk	- 0,40%
Finland	- 0,31%
Italië	- 0,24%

Vraag 66

Hoeveel wordt dit jaar en volgend jaar uiteindelijk naar verwachting aan de EU-afdracht besteed?

Antwoord op vraag 66

Zie vraag 62.

Vraag 67

Kunt u de correcties bij het SZA-kader bij de Miljoenennota's van 2014 en 2015 cijfermatig onderbouwen? Kunt u nader ingaan op de correcties die u bij de WW heeft doorgevoerd?

Antwoord op vraag 67

Bij Miljoenennota 2014 is het kader SZA herijkt met alle mutaties die tussen Startnota en Begrotingsafspraken 2014 hebben plaatsgevonden. Naast de aanvullende maatregelen betrof het grootste deel van deze mutaties macro-economische tegenvallers, vooral als gevolg van oplopende werkloosheid. In de Miljoenennota 2014 was er sprake van 2,1 miljard aan macro-economische tegenvallers voor het jaar 2015. Daarnaast waren er nog een aantal overige mutaties, voornamelijk kasschuiven en meevallers op de kinderopvangtoeslag (in Miljoenennota 2014 een bedrag van -0,5 miljard voor het jaar 2015). Per saldo leidde dit tot ruimte van 1,6 miljard. In de Miljoenennota 2015 is het kader voor het jaar 2015 daarom met 1,6 miljard neerwaarts bijgesteld om deze per saldo toegevoegde ruimte voor de werkloosheidstegenvallers eruit te halen. Het uitgavenkader komt lager uit dan bij de Startbrief van het kabinet Rutte/Asscher.

Vraag 68

Klopt het dat met de huidige aanpassing van het SZA-kader eventuele toekomstige WW-meevallers mogen worden ingezet binnen de sociale zekerheid en dat eventuele toekomstige WW-tegenvallers weer binnen het SZA-kader moeten worden opgelost?

Antwoord op vraag 68

In het voorjaar vindt binnen het kabinet de hoofdbesluitvorming plaats over de beleidsmatige inzet van middelen. De Kamer wordt hierover geïnformeerd in de begrotingswetten en budgettaire nota's. Wanneer zich mee- of tegenvallers voordoen in de WW zullen deze worden gezien in deze integrale hoofdbesluitvorming.

Vraag 69

Kunt u beschrijven in hoeverre de onzekerheden die in het Centraal Economisch Plan 2014 (pag. 63) ten aanzien van de Zorg beschreven zijn nog actueel zijn? Op welke wijze gaat u met deze onzekerheden om?

Antwoord op vraag 69

Zorramingen, net als ramingen in het algemeen, zijn in meerde of mindere mate altijd onderhevig aan onzekerheden. Daarbij gaan wij altijd uit van de beste inschatting van de kostenontwikkeling die op het moment van ramen voorhanden is. Bij de in de Miljoenennota gepresenteerde cijfers en in de achterliggende ramingen wordt zoveel mogelijk rekening gehouden met de budgettaire onzekerheden zoals door het CPB beschreven in het Centraal Economisch Plan 2014 (pag. 63) en in de Macro Economische Verkenning 2015 nogmaals naar verwezen (pagina 51, voetnoot 31).

Het ingezette beleid bij zowel de curatieve, als de langdurige zorg is gericht op een beheerste groei van de zorguitgaven. Betreffende de premieontwikkeling bepalen de verzekeraars uiteindelijk zelf de premie, maar de verwachting is dat ze (net als vorig jaar) op een verantwoorde wijze reserves inzetten om de premies te verlagen. De parlementaire behandeling van de Hervorming Langdurige Zorg (HLZ) is inmiddels voor een groot deel afgerond, waardoor ook de budgettaire onzekerheden op dat vlak inmiddels beduidend kleiner zijn.

Vraag 70

Het garantiekader stoelt op het «nee, tenzij»-principe. Daarbij geldt een standaardtermijn van vijf jaar voor de evaluatie van een risicoregeling, op basis waarvan het kabinet besluit over het voortbestaan van de regeling. Hoe groot acht het kabinet de kans dat gedurende die vijf jaar via een Ministerraadbesluit wordt afgeweken van dit garantiekader? Aan welke voorwaarden moet deze motivatie voldoen?

Antwoord op vraag 70

Het kabinet acht zich gebonden aan de uitgangspunten van het garantiekader. Indien besloten wordt om af te wijken van het garantiekader zal het kabinet deze keuze deugdelijk motiveren aan de hand van het toetsingskader en dat delen met het parlement.

Vraag 71

Wordt in de evaluatie van de achterborgstellingen van het WSW en Wfz ook gekeken naar de systeemrisico's die stapeling van waarborgen met zich mee kan brengen? Zo ja, op welke wijze wordt dat per sector onderzocht?

Antwoord op vraag 71

Een van de vragen in beide doorlichtingen is in welke mate sprake is van gecorreleerde risico's bij het waarborgfonds, die een rechtvaardiging kunnen vormen voor een publieke achterborg. Daarnaast wordt gekeken hoe de risico's zich verhouden tot het aanwezige buffervermogen en obligo. Het onderzoek voor beide doorlichtingen is momenteel in voorbereiding.

Vraag 72

In hoeverre is de «reservering augustus» uit de Voorjaarsnota 2014 uitgegeven aan BBP-gerelateerde zaken? Heeft de technische aanpassing van het BBP een doorwerking gekregen naar de HGIS? Aan welke beleidsterreinen is de reservering uitgegeven?

Antwoord vraag 72

In onderstaande tabel is weergegeven waaraan de reservering augustus zoals opgenomen in de Voorjaarsnota is uitgegeven.

	2014	2015	2016	2017	Struc.
Toekomstfonds	125	50	25		
Defensie		50	75	100	100
AIVD		25	25	25	25
Opvang asielzoekers	375				
Noodhulp/Opvang in de regio	100				
Tarief eerste schijf		475	475	475	475
Totaal	600	600	600	600	600

In 2014 is er aan Noodhulp 570 mln. beschikbaar gesteld. Hiervan is 100 mln. gefinancierd uit de reservering augustus.

Voor Defensie is, naast de in de tabel opgenomen 75 mln., in 2016 incidenteel 75 mln. extra aan Defensie toegekend. Deze 75 mln. is niet gefinancierd uit de «reservering augustus» maar is additioneel toegekend aan Defensie tijdens de augustusbesluitvorming.

Vraag 73

Klopt het dat de resterende middelen van deze reservering die nog op de aanvullende post staan (25 miljoen in 2014, 50 miljoen in 2015 en 25 miljoen in 2016) naar het Toekomstfonds worden overgeheveld?

Antwoord vraag 73

Ja, de middelen van de «reservering augustus» die nog op de aanvullende post staan (cumulatief 100 miljoen euro), zijn beschikbaar voor het Toekomstfonds. Deze middelen zullen naar het Toekomstfonds worden overgeheveld zodra deze is opgericht.

Vraag 74

Hoe hebben de afdracht aan de EU en de netto betalingspositie zich ontwikkeld sinds 2001 (afdracht/- subsidies)? Graag per onderdeel uitsplitsen.

Antwoord op vraag 74

Onderstaande tabel geeft inzicht in de netto betalingspositie van Nederland sinds 2001, uitgesplitst naar betaalde afdrachten en ontvangen middelen. In de netto betalingspositie worden de afdrachten van een lidstaat in mindering gebracht op de ontvangen inkomsten. De netto betalingspositie wordt uitgedrukt in percentage van het bni van de betreffende lidstaat. Daarnaast bevat de netto betalingspositie geen administratieve uitgaven en afdrachten van traditionele eigen middelen (douanerechten).

Voor het huidig Meerjarig Financieel Kader (MFK) 2014–2020 wordt een lichte verbetering van de netto betalingspositie van Nederland verwacht. De omvang van de EU-begroting zal door het afgesproken Meerjarig Financieel Kader naar verwachting dalen als percentage van het bni. Nederland heeft bovendien opnieuw een korting van ruim één miljard euro per jaar bedongen. De afdrachten van Nederland aan de Europese Unie zullen hierdoor in omvang als percentage van het bni licht afnemen.

Daarnaast wordt verwacht dat de inkomsten die Nederland ontvangt uit de Europese begroting in totaal ongeveer gelijk blijven of licht toenemen. De modernisering van de Europese begroting zorgt enerzijds voor minder Nederlandse ontvangsten uit de structuurfondsen; ook de ontvangsten uit landbouwsubsidies zullen licht dalen ten opzichte van het vorige MFK. Anderzijds is het budget voor met name onderzoek en innovatie (Horizon2020) aanzienlijk toegenomen in het huidige MFK. Als Nederlandse bedrijven en instellingen in vergelijkbare mate weten te profiteren van deze fondsen in deze MFK-periode, dan zullen de ontvangsten uit de EU-begroting in totaal min of meer gelijk blijven of licht toenemen. De ontwikkeling van de netto betalingspositie kan uiteraard van jaar op jaar verschillen. In eerste instantie is de ontwikkeling van de Nederlandse economie in vergelijking met de ontwikkeling van de economieën van de andere lidstaten mede bepalend voor de omvang van de Nederlandse afdrachten. De netto betalingspositie van Nederland kan hierdoor van jaar op jaar verschillen. Ook inkomsten die Nederland ontvangt kunnen van jaar op jaar verschillen. Ten eerste, omdat ten aanzien van de structuurfondsen alleen de jaarlijkse vastleggingen zijn overeengekomen, waarbij daadwerkelijke uitbetaling voor het grootste deel in latere jaren plaatsvindt. De precieze betaling van de ontvangsten kan daarom schommelingen in de jaarlijkse netto betalingspositie veroorzaken. Ten tweede zijn sommige categorieën van de EU-begroting niet ex ante verdeeld over lidstaten. De uiteindelijke ontvangsten van Nederland zijn dan afhankelijk van de hoeveelheid en kwaliteit van de projecten die worden ingediend.

Netto betalingspositie (% bni)

	Afdrachten	Inkomsten	Betalingspositie
2001	0,86%	0,36%	- 0,50%
2002	0,79%	0,33%	- 0,46%
2003	0,80%	0,40%	- 0,40%
2004	0,81%	0,41%	- 0,40%
2005	0,90%	0,39%	- 0,51%
2006	0,85%	0,38%	- 0,47%
2007	0,81%	0,32%	- 0,49%
2008	0,84%	0,38%	- 0,46%
2009 ¹	0,29%	0,32%	0,02%
2010	0,67%	0,36%	- 0,32%
2011	0,70%	0,33%	- 0,37%
2012	0,73%	0,34%	- 0,39%
2013	0,81%	0,36%	- 0,45%

¹ In 2009 is de Nederlandse korting over de jaren 2007–2009 ontvangen.

Internetbijlagen

Vraag 1

Kunt u toelichten waarom de overboeking «b13 intensivering veiligheid» van de aanvullende post, hoger is dan de intensivering veiligheid in de begroting van Veiligheid & Justitie?

Antwoord op vraag 1

Vorig jaar is het kasritme van de intensiveringsmiddelen op de aanvullende post (AP) aangepast, waarbij het budget (40 miljoen euro) voor 2014 naar een later jaar is geschoven. De Minister van VenJ heeft daarop in de begroting 2014 besloten om toch al te starten met de intensivering en de daarvoor benodigde middelen (40 miljoen euro) binnen de eigen begroting te dekken. In latere jaren wordt dit vanuit de AP gecompenseerd. Dit verklaart het verschil tussen de overboeking vanuit de AP en het

budget voor de «intensivering veiligheid» zoals opgenomen in de begroting van VenJ 2015.

Internetbijlagen

Vraag 2

Kunt u een overzicht geven (ook voor 2018, 2019 en structureel) hoe groot de reservering op de aanvullende post is voor «b13 intensivering veiligheid»?

Antwoord op vraag 2

Op de aanvullende post resteert vanaf 2018 jaarlijks 75,7 miljoen euro.

Internetbijlagen

Vraag 3

Waarom zijn de opbrengsten van box 2 en box 3 van de inkomstenbelasting niet opgenomen in tabellen 11.2.1 en 11.2.2? Bent u bereid deze voortaan in de internetbijlagen bij de Miljoenennota op te nemen?

Antwoord op vraag 3

De tabellen 11.2.1 en 11.2.2 tonen de raming van de ontvangsten per individuele belastingsoort. Dit is het niveau waarop de processen bij de Belastingdienst en het Ministerie van Financiën zijn ingericht en waarop in de Miljoenennota en Financieel Jaarverslag de ramingen en realisaties worden verantwoord. Box 2 en box 3 behoren tot de belastingsoort inkomstenbelasting.

De nadruk bij de Belastingdienst ligt bij het correct vastleggen van de te betalen belasting zoals volgt uit de aanslagen respectievelijk aangifte en de juistheid van de maandelijkse kasontvangsten. Deze kasontvangsten worden op het niveau van de individuele belastingsoort vastgelegd. Toedeling naar onderdelen zoals box 2 en box 3 zou alleen met enige vertraging uit de aangiften kunnen worden geschat. Complicerende factoren hierbij zijn onder andere de van elkaar afwijkende ontvangstopatronen van de diverse onderdelen en de onderlinge samenhang, zoals bijvoorbeeld de persoonsgebonden aftrek. In tegenstelling tot de totale kasontvangsten per belastingsoort betreft een toedeling naar onderliggende onderdelen altijd een schatting. Op dit moment kunnen deze schattingen tot en met het jaar 2011 worden gemaakt, zoals de antwoorden op de vragen 5, 6 en 7 bij de Internetbijlage laat zien. Opname in de reguliere verantwoording van ramingen en realisaties van box 2 en box 3 is derhalve niet mogelijk.

Internetbijlagen

Vraag 4

Kan sinds 2001 de ontwikkeling van de inkomsten uit de vennootschapsbelasting als aandeel van de totale belastingopbrengst worden gegeven? Kan worden uitgesplitst wat het aandeel is van de eerste schijf en wat het aandeel is van de tweede schijf?

Antwoord op vraag 4

Onderstaande grafiek toont de ontwikkeling van de vennootschapsbelasting als aandeel in de totale belasting- en premieontvangsten. Bij

benadering is het mogelijk een uitsplitsing te maken van de opbrengst uit het lage vpb tarief versus die van het normale tarief. Daarbij geldt dat sinds 2001 beide tarieven meermalen zijn aangepast, er tijdelijk zelfs sprake was van drie tarieven. Ook is de schijflengte van de eerste schijf een paar maal aangepast. Ruwweg gezegd kwam tot en met 2006 circa 5% van de vpb-opbrengsten uit het deel van de winst dat in de eerste schijf wordt belast en circa 95% uit deel van de winst dat in de tweede schijf wordt belast. Sinds 2008 bedraagt het aandeel uit de eerste schijf circa 20% van de totale vpb-ontvangsten. Zoals ook in antwoord op vraag 9 bij de Internetbijlagen wordt aangegeven wordt momenteel de ontwikkeling van de vpb-ontvangsten sinds 2001 in kaart gebracht. Dit naar aanleiding van de motie Klaver (Kamerstuk 25 087, nr. 73).

Internetbijlagen

Vraag 5

Wat is het totale bedrag aan inkomsten uit aanmerkelijk belang per jaar sinds 2001?

Vraag 6

Wat is de jaarlijkse belastingopbrengst van box 2 sinds 2001?

Vraag 7

Wat is sinds 2001 de opbrengst van de vermogensrendementsheffing jaarlijks

Vraag 8

Kan sinds 2001 de ontwikkeling van de inkomsten uit de vermogensrendementsheffing als aandeel van de totale belastingopbrengst worden weergegeven?

Antwoord op vraag 5,6,7 en 8

Zoals in antwoord op vraag 3 bij de Internetbijlagen is aangegeven worden de ramingen en realisaties van de inkomsten op het niveau van de totale ontvangsten per belastingsoort verantwoord. Toedeling naar onderdelen zoals box 2 en box 3 kan alleen met enige vertraging uit de aangiften en bij benadering worden geschat. De tabel hieronder is het resultaat daarvan. Bij deze cijfers gelden diverse kanttekeningen. Zo is bij de geschatte opbrengst van box 2 bijvoorbeeld geen rekening gehouden met de daadwerkelijke verliesverrekening en is bij box 3 is geen rekening gehouden met persoonsgebonden aftrek. Ook is geen rekening gehouden met eventuele correcties van aangegeven bedragen. Verder betreffen het transactiebedragen, die de belastingschuld weergeven met betrekking tot

het genoemde belastingjaar conform de meest recente stand van de aangiften. Na aangiften volgen aanslagen en daarop volgen pas kasbetaalingen. De cijfers over de opbrengsten uit box 2 zoals gemeld in het rapport van de Commissie van Dijkhuizen («Naar een activerender belastingstelsel; Eindrapport», juni 2013) zijn op dezelfde wijze tot stand gekomen. De onderstaande tabel geeft daarom vooral inzicht in de ontwikkeling van de opbrengst uit deze onderdelen van de inkomstenbelasting.

Schatting opbrengst op basis van aangiftegegevens in betreffende jaren (in miljard euro)

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
box 2	1,4	1,3	1,0	3,4	1,5	1,4	1,8	1,9
box 3	2,8	3,2	3,5	3,7	3,7	3,8	4,0	4,1

In onderstaande tabel is de opbrengst uit box 3 zoals deze bij benadering volgt uit de aangiften en zoals hierboven toegelicht, gedeeld door gerealiseerde totale belasting- en premieontvangsten in het betreffende jaar. De onderstaande tabel geeft daarom vooral inzicht in de ontwikkeling van de het aandeel van box 3 in de totale inkomsten.

Schatting opbrengst box 3 als aandeel in de totale belasting- en premieopbrengsten

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
box 3	1,6%	1,7%	1,8%	1,8%	1,7%	1,8%	1,9%	1,9%

Internetbijlagen

Vraag 6

Wat is de jaarlijkse belastingopbrengst van box 2 sinds 2001?

Antwoord vraag 6

Zie vraag 5

Internetbijlagen

Vraag 7

Wat is sinds 2001 de opbrengst van de vermogensrendementsheffing jaarlijks

Antwoord vraag 7

Zie vraag 5

Internetbijlagen

Vraag 8

Kan sinds 2001 de ontwikkeling van de inkomsten uit de vermogensrendementsheffing als aandeel van de totale belastingopbrengst worden weergegeven?

Antwoord vraag 8

Zie vraag 5

Internetbijlagen

Vraag 9

Welke maatregelen liggen ten grondslag aan de steeds lager wordende belastingdruk op kapitaal in de laatste sinds 2001?

Antwoord op vraag 9

Kapitaal, internationaal gedefinieerd, is een zeer breed begrip. Onder belastingen op kapitaal vallen bijvoorbeeld de Vpb en de overdrachtsbelasting, maar ook belastingen op bezit zoals de motorrijtuigenbelasting. Het totaal van deze belastingen als percentage van het bbp is in de afgelopen jaren gedaald. De economische ontwikkeling speelt daarbij een bepalende rol omdat belastingen per definitie conjunctuurgevoelig zijn. Daarbij geldt dat een belasting op winst (vpb) één van de meest conjunctuurgevoelige belastingsoorten is. De economisch crisis heeft direct een grote impact gehad op de winsten en daarmee op de vpb ontvangsten, de dividendbelasting maar ook op de overdrachtsbelasting als gevolg van instorten woningmarkt. Zo daalden de ontvangsten uit de Vpb, de overdrachtsbelasting en de dividendbelasting in 2009 als gevolg van de economische ontwikkeling respectievelijk met 30, 40 en 50 procent (samen bijna 10 miljard euro).

Voor een belastingsoort als de loonheffing gold echter dat de grondslag nog aardig op peil bleef na de crisis. De ontwikkeling hiervan is gerelateerd aan de ontwikkeling van het arbeidsvolume en de lonen. In 2009 nam de werkloosheid weliswaar toe, maar bleef de werkgelegenheid nog redelijk op peil bij een dalende productie. Daarnaast stegen de lonen in 2009. Dat leverde per saldo een groei op van de ontvangsten uit de loonheffing bij een negatieve economische groei.

De – qua belastingopbrengst – belangrijkste belasting op kapitaal is de Vpb. In de motie Klaver (Kamerstuk 25 087, nr. 73) wordt de regering verzocht in kaart te brengen waardoor de daling van overheidsinkomsten uit de Vpb wordt veroorzaakt in de periode 2000–2011. Dit wordt momenteel in kaart gebracht. In het najaar van 2014 zal de Tweede Kamer hierover worden bericht. In dat antwoord zal ook worden ingegaan op afzonderlijke maatregelen sinds 2001 die de daling van de Vpb-opbrengst kunnen verklaren.

Internetbijlagen

Vraag 10

Hoe kan het verschil worden verklaard tussen het totale box 3 vermogen ten opzichte van het totale vermogen van de Nederlanders?

Vraag 11

In hoeverre verklaart het wegzetten van spaargeld in bv's het verschil tussen het box 3 vermogen en het totale vermogen.

Vraag 12

In hoeverre verklaart woningbezit het verschil tussen het box 3 vermogen en het totale vermogen?

Vraag 13

Kan in een uitputtende lijst worden weergegeven van bezit waarop vermogensrendementsheffing wordt geheven?

Antwoord vragen 10, 11, 12 en 13

Het vermogen in box 3 bestaat voornamelijk uit bank- een spaartegoeden, aandelen en obligaties e.d. en onroerend goed niet zijnde de eigen woning. Deze rendementsgrondslag voor box 3 wordt in artikel 5.3 van de Wet IB 2001 weergegeven. Hierbij is van belang op te merken dat voor zover het totaalbedrag van deze vermogensbestanddelen onder het heffingvrije vermogen van box 3 valt, dit niet daadwerkelijk in de box-3-heffing wordt betrokken. Vermogensbestanddelen die niet onder box 3 vallen zijn met name de eigen woning, pensioen, ondernemingsvermogen in box 1 en aanmerkelijkbelangaandelen in box 2.

Er zijn verder geen gegevens beschikbaar over de mate waarin belastingplichtigen spaargelden aanhouden in box 2. Spaargeld-bv's worden niet afzonderlijk als zodanig geregistreerd, en ook valt niet uit de aangiftegegevens af te leiden welk deel van de banktegoeden en overige liquide middelen van bv's precies op spaarrekeningen staat.

Volgens de CBS-statistiek Samenstelling vermogen van huishoudens bedraagt de totale waarde van het vermogen (bezittingen -/- schulden) van huishoudens in 2012 € 1.166 miljard, waarbij pensioenvermogens niet zijn meegenomen. De waarde van eigen woningen bedraagt in 2012 € 1.154 miljard en de waarde van de daarop rustende hypotheekschulden € 675 miljard. Per saldo is dus sprake van een eigenwoningvermogen van € 479 miljard, zodat kan worden gesteld dat een aanzienlijk deel van het vermogen van huishoudens in 2012 betrekking heeft op de eigen woning volgens de cijfers van het CBS.

Internetbijlagen

Vraag 11

In hoeverre verklaart het wegzetten van spaargeld in bv's het verschil tussen het box 3 vermogen en het totale vermogen.

Antwoord op vraag 11

Zie vraag 10

Internetbijlagen

Vraag 12

In hoeverre verklaart woningbezit het verschil tussen het box 3 vermogen en het totale vermogen?

Antwoord op vraag 12

Zie vraag 10

Internetbijlagen

Vraag 13

Kan in een uitputtende lijst worden weergegeven van bezit waarop vermogensrendementsheffing wordt geheven?

Antwoord op vraag 13

Zie vraag 10

Bijlagenboek

Vraag 1

Kunt u toelichten waarom het budgettair beslag van de Research- en developmentaftrek voor de jaren 2016 en verder ruim 200 mln. lager is geraamd dan in de Miljoenennota 2014?

Antwoord op vraag 1

De Research- en developmentaftrek is een gebudgetteerde maatregel. Voor de jaren 2015 en verder is er € 214 mln. van het budget van de Research- en developmentaftrek naar het budget van de S&O-afdrachtvermindering (ofwel WBSO) verschoven. Dit wordt nader toegelicht in de memorie van toelichting van het Belastingplan 2015 (p. 11).